

LIKUNNAN ETIIKKA: OHJEISTUS PÄÄTÖKSENTEKIJÖILLE

**Eettinen suhtautuminen liikuntaan
Eroon liiallisesta kilpailusta**

Projektinnumero: 557089 EPP1-2014-IT-SPO-SCP

SISÄLLYS

Johdanto	3
1. Aihealueen eri näkökulmien tuntemus	3
2. Aihealueisiin liittyvät toimet	6
2.1. Merkittävimmät EU:n ja jäsenmaiden tasolla hyväksytyt ja koordinoitut toimet.....	6
2.2. Mahdolliset toiminta-alat liikunnan etiikkaan kohdistuvassa koulutuksessa.....	7
3. Kaikkien toimijoiden osallistaminen: koulut, urheilujärjestöt ja paikalliset toimijat.....	10
4. Edistämismenetelmät ja -hankkeet	13
5. Opetussuunnitelmien analysointi eettisten periaatteiden pohjalta	21
6. Mitä opetussuunnitelman osia kannattaa kehittää ja edistää	22
7. Arviointi.....	23
8. Osallisuutta edistävän politiikan toteuttaminen	28
9. Tulevaisuuden suunnittelu: harjoittelutoiminta	30
10. Hyvien käytäntöjen kerääminen ja levittäminen.....	31
Loppupäätelmä	33

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Johdanto

Eettinen suhtautuminen liikuntaan kouluympäristössä on erittäin tärkeä aihealue kaikilla kansallisilla ja kansainvälisillä tasoilla. Eri tavoilla järjestäytyneiden EU-maiden päätöksentekijät tarvitsevat lähtökohdan, jonka pohjalta nämä saavat muodostettua kokonaiskuvan tästä tärkeästä aiheesta.

Tässä ohjeistuksessa esitellään ensin aihealue yleisesti ja käsitellään sen jälkeen toimintamuotoja, jotka liittyvät liikuntaan kohdistuvaan eettiseen suhtautumiseen. Tämä on välttämätön osa päätöksentekoa.

Opetussuunnitelmaan viitaten ohjeistuksessa esitetään päätöksentekijöille tapoja osallistaa kaikki toimijat – ei vain oppilaitokset vaan myös urheilujärjestöt ja paikalliset toimijat. Opetussuunnitelman pohjalta ohjeistuksessa osoitetaan päätöksentekijöille mahdolliset resurssit menetelmien ja hankkeiden edistämiseksi oppilaitoksissa, jotta liikuntaan kohdistuvaa eettistä suhtautumista voidaan parantaa eri oppimispoluista alkaen. On tärkeää, että päätöksentekijät voivat seurata ja arvioida osallistavia ja eettisiä toimia yhteistyössä kaikkien toimijoiden kanssa. Tämä auttaa suunnittelemaan tulevia toimia. Ohjeistuksiin on kerätty parhaita käytäntöjä, ja huomiota kiinnitetään myös tiedon levittämiseen.

1. Aihealueen eri näkökulmien tuntemus

Yleisesti ottaen etiikka on filosofinen tieteenala, jossa pyritään löytämään oikeutus tai moraalinen arvio erilaisiin sääntöihin, vaikuttimiin, aikeisiin, uskomuksiin ja toimiin liittyen. Muotoiltuja arvioita ja normeja sovelletaan sekä muiden ihmisten toimintaan että omaan toimintaan. Etiikan päätarkoituksena on nostaa moraalisuuden tasoa ja siten pyrkiä eroon kielteisistä käyttäytymistavoista. Niin vanhempien kuin oppilaitostenkin tulisi opettaa lapsille eettisiä sääntöjä jo pienestä pitäen. Etenkin oppilaitoksissa tulisi kiinnittää enemmän huomiota siihen, että lasten ja nuorten asenteet kehittyvät oikeanlaisiksi.

Eettisten normien muodostuminen on erittäin tärkeää, sillä niiden noudattaminen vaikuttaa moniin keskeisiin asioihin. Esimerkkejä:

- Millainen maailmamme on tulevaisuudessa?
- Millaiseksi ihmiskunta kehittyy?
- Miten koemme esimerkiksi vapauden ja onnellisuuden?
- Millainen on ihmisen suhde materiaan ja sosiaalisiin ilmiöihin?

Kaikki nämä ja monet muutkin asiat riippuvat pitkälti meistä itsestämme ja omasta toiminnastamme.

Eettisten normien noudattaminen on erittäin tärkeää paitsi arkielämässä myös urheilukilpailuissa. Urheiluhengen liittyvässä nykyetiikassa määritellään tarkasti reilu kilpailu. Niin kutsuttu reilun pelin konsepti sisältää sekä vastustajan että oman itsensä kunnioittamisen. Jälkimmäinen näkökulma liittyy oman itsensä moraaliseen kohtaamiseen osana vastustajan kohtaamista.

Tärkeimmät reilun pelin konseptiin liittyvät ongelmat urheilussa ovat

- huijaaminen
- sääntöjen kiertäminen
- ravintolisien väärinkäyttö
- fyysinen ja verbaalinen väkivalta
- nuorten ja naisten ahdistelu ja seksuaalinen hyväksikäyttö
- urheilijapoikien ja -tyttöjen ihmiskauppa
- syrjintä
- riistäminen
- epätasa-arvoiset mahdollisuudet
- liiallinen kaupallistaminen
- korruptio
- dopingin käyttö
- sopupelaaminen.

Projektinnumero: 557089 EPP1-2014-IT-SPO-SCP

Urheiluun ja myös urheilun etiikkaan liittyvät asiat kuuluvat Euroopan unionin keskeisimpien toimielinten työhön. Näitä ovat muun muassa Euroopan parlamentti, Euroopan unionin neuvosto, Euroopan komissio ja Euroopan unionin tuomioistuin.

Euroopan parlamentin alaisuudessa toimii kulttuuri- ja koulutusvaliokunta, jonka vastuualueeseen kuuluu myös urheiluasioita, sekä urheiluasioiden laajennettu työryhmä, joka pyrkii parantamaan liikunnan rahoitusta ja edistämistä etenkin nuorten keskuudessa. Lisäksi Euroopan komissiossa urheiluasioista vastaa nuoriso- ja urheiluasioiden osasto, joka kuuluu koulutuksen ja kulttuurin pääosastoon.

Eurooppalaisen urheilunäkemyksen kehittämistä koskevien standardien laatimiseen liittyvät perusasiakirjat:

- Eurooppalainen urheilun peruskirja
<http://www.fairplayinternational.org/downloadmanager/download/nohtml/1/id/5>
- Eurooppalainen yleissopimus katsojien väkivallasta ja epäsovivasta käyttäytymisestä urheilutilaisuuksissa ja erityisesti jalkapallo-otteluissa
<http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168007a086>
- Dopingin vastainen yleissopimus
<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168007b0e0>

Näistä kolmesta asiakirjasta on tullut vertailukohta kaikille Euroopan hallituksille urheilupolitiikan kehittämisessä tai parantamisessa. Tämä koskee sekä ammattilaisurheilua että kansanliikuntaa. Kyseisiin asiakirjoihin liittyvien tehtävien koordinointiin nimetyt elimet ovat seuraavat: katsojien väkivaltaa ja epäsovivaa käyttäytymistä urheilutilaisuuksissa koskevaa eurooppalaista yleissopimusta käsittelevä pysyvä komitea sekä dopingin vastaisen yleissopimuksen seurantaryhmä.

EU:n tasolla on monia yhteisiä urheiluun liittyviä asiakirjoja, jotka koskevat urheilun ja liikuntakasvatuksen eettisiä lähestymistapoja:

- Eurooppalainen urheilun peruskirja
<http://www.fairplayinternational.org/downloadmanager/download/nohtml/1/id/5>
- Eurooppalainen yleissopimus katsojien väkivallasta ja epäsovivasta käyttäytymisestä urheilutilaisuuksissa ja erityisesti jalkapallo-otteluissa
<http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168007a086>
- Dopingin vastainen yleissopimus
<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168007b0e0>
- Urheilun valkoinen kirja
http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/ALL;ELX_SESSIONID=YQTKTXfWlvn03JM4MMYY95FMggTwn5vJ0wXkndyJ5gHQcdVJwnhy!577600962?uri=CELEX:52007DC0391
- Komission työasiakirja – Pierre de Coubertin -toimintasuunnitelma – urheilun valkoisen kirjan mukana seuraava asiakirja
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52007SC0934&from=EN>
- EU:n liikuntaa koskevat suuntaviivat
http://ec.europa.eu/sport/library/policy_documents/eu-physical-activity-guidelines-2008_en.pdf
- Neuvoston päätelmät, annettu 18. päivänä marraskuuta 2010, urheilun asemasta aktiivisen sosiaalisen osallisuuden lähteenä ja edistäjänä
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:326:0005:0008:EN:PDF>
- Neuvoston päätöslauselma urheilua koskevasta EU:n jäsennellystä vuoropuhelusta
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:322:0001:0002:EN:PDF>
- Tiedonanto: Urheilun eurooppalaisen ulottuvuuden kehittäminen
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0012:FIN:EN:PDF>
- Euroopan parlamentin mietintö urheilun eurooppalaisesta ulottuvuudesta
<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A7-2011-0385+0+DOC+PDF+V0//EN>
- Neuvoston ja neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätöslauselma Euroopan unionin urheilualan työsuunnitelmasta vuosiksi 2011–2014
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:162:0001:0005:EN:PDF>

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Projektinnumero: 557089 EPP1-2014-IT-SPO-SCP

- Neuvoston päätelmät urheiluun liittyvän vapaaehtoistoiminnan merkityksestä aktiivisen kansalaisuuden edistämässä
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:372:0024:0026:EN:PDF>
- Neuvoston päätelmät urheilutulosten manipuloinnin torjunnasta
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:378:0001:0002:EN:PDF>
- Neuvoston ja neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätöslauselma EU:n jäsenvaltioiden edustuksesta WADAn hallintoneuvostossa ja EU:n ja sen jäsenvaltioiden kantojen koordinoinnista ennen WADAn kokouksia
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:372:0007:0009:EN:PDF>
- Päätelmät kuntourheiluun liittyvän dopingin torjumisesta
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:169:0009:0010:EN:PDF>
- Nikosian julistus sopupelien torjunnasta
<http://fs.siteor.com/msport/files/do%20pobrania/DWM%20-%20baza%20material%C3%B3w/nicosia-declaration%20EN.pdf>
- Päätelmät urheilupoliittisen päätöksenteon näyttöpohjan vahvistamisesta
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:393:0020:0021:EN:PDF>
- Päätelmät terveyttä edistävän liikunnan lisäämisestä
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:393:0022:0025:EN:PDF>
- Puheenjohtajan päätelmät strategiasta urheilutulosten manipuloinnin torjumiseksi
http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/133873.pdf
- Päätelmät urheilijoiden kaksoisurasta
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:168:0010:0012:EN:PDF>
- Neuvoston suositus, annettu 26. päivänä marraskuuta 2013, monialaisesta terveyttä edistävän liikunnan lisäämisestä
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013H1204%2801%29&from=EN>
- Neuvoston päätelmät urheilun vaikutuksesta EU:n talouteen ja erityisesti nuorisotyöttömyyden torjumiseen ja sosiaaliseen osallisuuteen
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XG0204%2801%29&rid=3>
- Neuvoston päätelmät sukupuolten tasa-arvosta urheilussa
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XG0614%2809%29&rid=9>
- Neuvoston ja neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätöslauselma Euroopan unionin urheilualan työsuunnitelmasta (2014–2017)
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:42014Y0614%2803%29&rid=2>
- Neuvoston päätelmät lasten motoristen taitojen sekä liikunta- ja urheilutoiminnan edistämisestä
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52015XG1215%2807%29>
- Neuvoston ja neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätelmät EU:n jäsenvaltioiden edustuksesta WADAn hallintoneuvostossa ja EU:n ja sen jäsenvaltioiden kantojen koordinoinnista ennen WADAn kokouksia vuonna 2011 annetun päätöslauselman tarkistamisesta
<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14445-2015-INIT/en/pdf>

EU:n laki ja rakenteet ovat vahvistaneet urheilun asemaa. Tämän seurauksena syntyi taloudellinen järjestelmä, joka mahdollistaa urheiluhankkeiden rahoittamisen. Esimerkkejä tällaisesta rahoituksesta:

- monikansallinen yhteistyö Erasmus+ -ohjelman puitteissa; yhteistyökumppanuudet urheilun alalla
https://eacea.ec.europa.eu/erasmus-plus/actions/sport/collaborative-partnerships_en
- Euroopan urheiluviikko
<http://ec.europa.eu/sport/week/>

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

2. Aihealueisiin liittyvät toimet

2.1. Merkittävimmät EU:n ja jäsenmaiden tasolla hyväksytyt ja koordinoitut toimet

Merkittävimpiä liikunnan etiikkaan kohdistuvaan koulutukseen liittyviä toimia toteutetaan Euroopan tasolla jatkuvasti päivitettävän lainsäädännön, uusien koulutusohjelmien ja monien erilaisten toimintamuotojen kautta. Näillä toimilla pyritään kehittämään urheilun eurooppalaista ulottuvuutta korostaen liikuntakasvatuksen ja urheilun tärkeää yhteiskunnallista roolia sekä hyödyntäen niiden potentiaalia eettisten arvojen edistämiseen lasten, nuorten ja aikuisten keskuudessa.

Euroopan neuvoston julkaisemassa asiakirjassa, joka sisältää **Euroopan neuvoston urheilusta vastaavien ministereiden 13. konferenssissa hyväksytyt päätöslauselmat vuodelta 2014**, käsitellään liikunnan etiikkaan liittyvän eurooppalaisen yhteistyön ajankohtaisia asioita. (aineisto 1)

Vuosille 2014–2020 perustettu **Erasmus+ -ohjelma** on EU:n koulutus-, nuoriso- ja urheiluohjelma, johon on ensimmäistä kertaa otettu mukaan urheilun alaohjelma **Erasmus+ Sport**. Sen avulla voidaan tukea toimia, joilla pyritään kehittämään, siirtämään ja toteuttamaan urheiluun liittyviä innovatiivisia ideoita ja käytäntöjä sekä edistämään urheilun kasvatuksellista vaikutusta kaikilla tasoilla. Urheilun eettistä ulottuvuutta on painotettu ja muotoiltu ohjelman tavoitteissa. Esimerkkejä Erasmus+ Sport -ohjelman tavoitteista:

”- torjua urheilun rehellisyyttä uhkaavia, rajat ylittäviä tekijöitä, kuten dopingia, sopupelejä ja väkivaltaa sekä kaikenlaista suvaitsemattomuutta ja syrjintää

- edistää urheilualan vapaaehtoistoimintaa sekä sosiaalista osallisuutta, yhtäläisiä mahdollisuuksia ja tietoisuutta terveyttä edistävän liikunnan merkityksestä lisäämällä kansanliikunnan harrastamisen määrää ja luomalla yhtäläiset mahdollisuudet osallistua siihen”. (aineisto 2)

Nämä tavoitteet pannaan täytäntöön toteuttamalla useita kansainvälisiä hankkeita, kuten **Not Only Fair Play -hanke**, jossa keskitytään koulujen liikuntakasvatuksen eri näkökulmiin sekä liikunnan etiikkaan kohdistuvan koulutuksen tärkeyteen. Hankeportaalissa esitellään erinomaisia aiheeseen liittyviä parhaita käytäntöjä, joita voidaan siirtää tai sopeuttaa muiden maiden paikallisiin tai kansallisiin olosuhteisiin. Verkkoaineistossa on innoittavia esimerkkejä osallistujamaissa tehdyistä aloitteista. (aineisto 3)

Euroopan komissio käynnisti vuonna 2015 aloitteen nimeltä **Euroopan urheiluviikko (European Week of Sport)** vuosittaisena tapahtumana, joka toimii innoituksena luoville ja mielenkiintoisille tapahtumille ja aktiviteeteille eri maissa sekä tarjoaa osallistujille erinomaisen tilaisuuden pohtia urheilun sosiaalista roolia ja kasvatuksellista arvoa. Aloitteen ohjelmassa korostetaan sosiaaliseen osallisuuteen, urheilun monikulttuuriseen ulottuvuuteen ja sukupuolten tasa-arvoon liittyviä eettisiä periaatteita, joita tulisi kunnioittaa nykypäivän urheilussa. Esimerkkejä:

- *”Urheilu on kaikkien ulottuvilla taustasta, kulttuurista, iästä, sukupuolesta tai fyysisestä kunnosta riippumatta.”*
- *”Liikuntatuntien pitäisi olla hauskoja ja vedota sekä tyttöihin että poikiin. Niiden suunnittelussa tulisi ottaa myös huomioon osallistujien erilaiset taidot, kulttuurit ja taustat.”* (aineisto 4)

Vuonna 2016 Euroopan unioni ja Euroopan neuvosto jatkoivat kumppanuutensa kehittämistä urheilun saralla ryhtymällä rahoittamaan kolmea uutta yhteishanketta. Niiden toteutuksesta vastaa Euroopan neuvosto tiiviissä yhteistyössä asianomaisten sidosryhmien ja kumppaneiden kanssa.

- **Keep Crime Out of Sport: together against criminal manipulations of sports competitions (KCOOS)**

KCOOS-hankkeen tavoitteena on lisätä tietoisuutta sopupelaamisen ja urheiluedonlyönnin ongelmista sekä edistää Euroopan neuvoston urheilukilpailujen manipulointia koskevaa yleissopimusta. Tarkoituksena on auttaa maita toteuttamaan yleissopimuksen toimenpiteitä omissa kansallisissa järjestelmissään sekä erityisesti torjumaan sopupelaamista ja sääntelemään urheiluedonlyöntiä.

- **Promoting the Council of Europe Standards on safety, security and service at football matches and other sport events (ProS4)**
ProS4-hankkeen tavoitteena on parantaa asianomaisten valtion virastojen ja liikuntatapahtumien järjestäjien osaamista sen varmistamisessa, että Euroopan neuvoston normeja noudatetaan liikuntatapahtumien turvallisuuteen ja palveluihin liittyvissä asioissa.
- **Balance in Sport (BIS) – tools to implement gender equality**
BIS-hankkeessa pyritään tunnistamaan ja testaamaan yleisesti sovittuja sukupuolten tasa-arvoa kuvaavia indikaattoreita urheilussa ja siten mahdollistamaan yhtenäinen lähestymistapa kerätessä olennaista tietoa sukupuolten tasa-arvosta. (aineisto 5)

Kansalliset viranomaiset voivat vaikuttaa tehokkaasti Euroopan pitkän aikavälin strategisten tavoitteiden saavuttamiseen eettisten arvojen edistämässä urheilun kautta.

Esimerkkejä Puolan aloitteista:

- Urheilun korruption ehkäisemiseen liittyvä **urheilu- ja matkailuministeriön ohjelma "Älä ole pelinappula"** vuosille 2015–2020. Ohjelmassa järjestetään urheilun eettisiin periaatteisiin liittyvää valmennusta ja kasvatuksellista toimintaa erilaisille toimijoille, kuten nuorille pelaajille, valmentajille ja tuomareille. (aineisto 6)
- **10. kesäkuuta 2015 päivätyssä opetusministerin asetuksessa** esiteltiin uusi tapa arvioida oppilaiden suorituksia liikuntatunneilla. Arvosana ei enää määräydy pelkästään oppilaan liikuntataitojen ja -saavutusten perusteella, vaan siihen vaikuttavat myös yrittäminen, henkilökohtainen kehitys sekä systemaattinen osallistuminen liikuntatunneille ja oppilaitoksen liikunnalliseen toimintaan. (aineisto 7)

2.2. Mahdolliset toiminta-alat liikunnan etiikkaan kohdistuvassa koulutuksessa

a. Poliitiikan muotoilu, lainsäädäntö ja resurssit

Rajat ylittävän yhteistyön lisääminen ja kansainvälisten strategisten asiakirjojen edistäminen

- **Määritellään kansainvälisen yhteistyön piiri** liikunnan etiikkaan kohdistuvassa koulutuksessa.
- **Vahvistetaan yhteistyötä eurooppalaisten ja maailmanlaajuisten organisaatioiden kanssa**, joiden toimintaan liittyy reilun pelin hengen suojeleminen urheilussa (esim. Euroopan unionin neuvosto, Euroopan komissio, Kansainvälinen reilun pelin komitea CIFP, Maailman antidopingtoimisto WADA, YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö Unesco sekä Maailman terveysjärjestö WHO).
- **Otetaan osaa aiheeseen liittyviin lainsäädäntömenettelyihin**, edistetään eurooppalaisia yleissopimuksia ja suosituksia sekä seurataan niiden soveltamista kansallisella tasolla.
- **Edistetään kansallista ja kansainvälistä tutkimusta**, jotta opittaisiin paremmin ymmärtämään nuorisourheilun moniulotteisia ongelmia ja tunnistettaisiin urheilun etiikan edistämiseen liittyvät mahdollisuudet.
- **Perustetaan ja käytetään viestintäkanavia, tieto- ja viestintätekniisiä apuvälineitä sekä foorumeja tiedonvaihtoa ja parhaiden käytäntöjen levittämistä varten** aiheeseen liittyvien laillisten ratkaisujen saralla.

Lainsäädännön, määräysten ja menettelyjen tarkistaminen kansallisella tasolla

- **Lisätään tietoisuutta liikunnan elinikäisestä sosiaalisesta ja kasvatuksellisesta arvosta** sekä sen potentiaalista vaikuttaa ihmiskuntaan myönteisesti.
- **Tunnustetaan liikunnan eettiset periaatteet kansallisen strategian mukaisesti**, joka antaa kokonaispuitteet liikuntakasvatukseen ja liikunnan kehittämiseksi.
- **Toteutetaan laajamittaisia, keskitetysti koordinoituja aloitteita**, joilla edistetään urheilun rehellisyyttä sekä eettistä suhtautumista liikuntakasvatuksessa ja liikunnassa.
- **Tuetaan hankkeita ja aloitteita alueellisella ja paikallisella tasolla** sekä kehitetään konsultointistrategia, jossa on nimetyt koordinaattorit tai neuvonantajat urheilujärjestöistä tai viranomaisorganisaatioista.

- **Sovelletaan seuranta- ja arviointistrategiaa**, edistetään standardoitujen mittausmenetelmien kehitystä ja systemaattista tutkimusta sekä turvataan näyttöön perustuva urheilupolitiikka.
- **Kannustetaan liikunnan vapaaehtoistoimintaan**, joka lisää sosiaalista osallisuutta. Edistetään muun muassa liikunnan vapaaehtoistoiminnassa tapahtuvan **epävierallisen ja arkioppimisen validointia**.
- **Ennakoidaan määrärahojen jakamista liikunnan etiikkaan kohdistuvaan koulutukseen liittyviin investointeihin ja toimiin**. Kannustetaan urheilukeskusten asiallista mukauttamista maisemaan ja ympäristöön käyttämällä ympäristöystävällisiä rakennustekniikoita ja materiaaleja sekä noudattamalla energiansäästönormeja.

Monialaisen ja yhteistoiminnallisen lähestymistavan edistäminen kansallisella tasolla

- **Vahvistetaan yhteistyötä urheilun, koulutuksen ja terveydenhuollon aloilla** tavoitteena hyödyntää urheilun potentiaalia nuorten ja henkilökunnan eettisen osaamisen kehittämisessä. Edistetään henkisen pääoman vahvistamista.
- **Osallistetaan kaikki asianomaiset sidosryhmät**, julkisen ja yksityisen sektorin elimet, kuten urheilu- ja liikuntakasvatusorganisaatiot, -järjestöt ja -liitot, valmennusalan elimet ja laitokset, kouluympäristöt, urheiluvälineitä tuottava liikemaailma, terveydenhuollon, apteekkialan ja media-alan ammatit sekä poliisi- ja oikeusviranomaisten palvelut. Näin voidaan luoda yhteiskunnallinen vuoropuhelu, jolla turvataan eettinen ympäristö koko urheilun ja vapaa-ajan sektorille.
- **Tuetaan yhteisiä toimia ja aloitteita urheilun etiikan edistämiseksi** etenkin nuorten keskuudessa sekä kannustetaan asianomaisia toimijoita nostamaan asia etusijalle.
- **Otetaan huomioon ikääntyneiden tarpeet** järjestämällä liikuntatiloja heidän terveydellisten vaatimustensa mukaisesti tiiviissä yhteistyössä asianomaisten toimijoiden kanssa.

b. Esikoulujen ja koulujen opetussuunnitelmat

Koulutusohjelmien painopisteet

- **Korostetaan kehittämisen merkitystä** henkilökohtaisissa, ihmissuhteisiin liittyvissä sekä yhteiskunnallisissa arvoissa ja elämäntaidoissa.
- **Kannustetaan sisällyttämään innovatiivisia menetelmiä ja lähestymistapoja**, jotka edistävät eettisiä periaatteita, varhaiskasvatusohjelmiin ja koulujen opetussuunnitelmiin, kaikki oppiaineet mukaan luettuina.
- **Kannustetaan liikunnanopettajia antamaan liikunnan etiikalle keskeinen rooli** koululiikunnan opetussuunnitelmissa sekä korostamaan liikunnan myönteistä vaikutusta ihmiskunnalle ja yhteiskunnalle. Edistetään terveellistä elämäntapaa, jossa suositaan liikuntaa, ja lisätään tietoisuutta terveellisestä ravinnosta.
- **Tuetaan osallistavaan koulutukseen perustuvia lähestymistapoja** liikuntakasvatuksessa.
- Edistetään arkioppimista liikuntakasvatuksessa; **kehitetään opetussuunnitelman ulkopuolisia aloitteita**, jotka lisäävät mahdollisuuksia saada oppilaat osallistumaan liikuntakasvatukseen ja vahvistavat etiikan opettamista urheilun kautta.
- **Tuetaan yhteistyötä oppilaitoksissa**, kouluverkostoissa, parhaiden käytäntöjen vaihtamisessa ja levittämisessä, innovatiivisissa opetusmateriaaleissa jne.

Yhteistyö ulkopuolisten toimijoiden ja elinten kanssa

- **Edistetään yhteistyötä koulutus- ja urheilujärjestöjen, poliisin, oikeuslaitoksen ja terveydenhuollon välillä** (tavoitteena torjua dopingin käyttöä, sopupelaamista, väkivaltaa, huumeita ja alkoholiriippuvuutta sekä kannustaa terveyttä edistävään liikuntakasvatukseen).
- **Edistetään yhteistyötä vammaisten parissa työskentelevien toimijoiden ja elinten kanssa**, jotta saadaan hyödynnettyä urheilun kyky vahvistaa sosiaalista osallisuutta sekä vähäosaisten ja heikossa asemassa olevien ryhmien integraatiota ja yhtäläisiä mahdollisuuksia sekä tuettua paralympiaurheilua ja -urheilijoita.

- **Vahvistetaan kulttuurienvälistä vuoropuhelua urheilutoiminnassa** – tehdään yhteistyötä etnisten vähemmistöjen, siirtolaisuuden parissa työskentelevien toimijoiden, pakolaisten sekä kansalaisoikeuksien ja monikulttuurisuusasioiden parissa työskentelevien toimijoiden kanssa; tuetaan toimia, joilla torjutaan rasismia, muukalaisvihaa, homofobiaa sekä näihin liittyvää suvaitsemattomuutta koulutuksessa ja urheilussa.
- **Tehostetaan eettisten periaatteiden ja asenteiden edistämistä koulutus- ja urheilualan medioiden kautta** (julkaisut, radio, TV, videotuotanto ja verkkojulkaisut).

c. Akateemiset opetussuunnitelmat

- **Tarkistetaan liikuntakasvatuksen akateemisia vaatimuksia** ottaen huomioon liikunnan etiikkaan liittyvät tavoitteet.
- **Kannustetaan sisällyttämään innovatiivisia menetelmiä ja lähestymistapoja yliopistojen liikuntakasvatuksen opetussuunnitelmiin** tuleville liikunnanopettajille ja valmentajille niin, että pyritään korostamaan läheistä yhteyttä liikuntaan osallistumisen ja moraiin kehittymisen välillä sekä kannustamaan terveyttä edistävään liikuntaan.

d. Koulutus- ja urheilualan työntekijöiden ammatillinen kehitys

- **Vahvistetaan opettajien täydennyskoulutusjärjestelmää;** luodaan mahdollisuuksia opettajien ammatilliseen kehittymiseen kansalaistaitojen parantamisen saralla kiinnittäen huomiota erityisesti liikunnan etiikkaan kohdistuvaan koulutukseen; tuetaan hankkeita, aloitteita ja toimia, joilla pyritään jakamaan hyviä käytäntöjä kansallisella ja kansainvälisellä tasolla.
- **Sisällytetään urheilualan ammattilaisten kohtaamien eettisten pulmien pohtiminen koulutusohjelmiin** valmentajille, tuomareille, urheiluhallinnon henkilöstölle, fysioterapeuteille ja muille terveydenhuollon ammattilaisille. Painotetaan eettistä päätöksentekoa.

Verkkoaineistot:

- 1) Euroopan neuvoston urheilusta vastaavien ministereiden 13. konferenssissa hyväksytyt päätöslauselmat vuodelta 2014
https://www.coe.int/t/dg4/epas/resources/Macolin-2014/MSL13_10rev_Adopted-resolutions.pdf
- 2) Erasmus+ -koulutusohjelma
<http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/>
https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/sites/erasmusplus/files/erasmus-plus-at-a-glance_en.pdf
- 3) Not Only Fair Play -hanke
<http://notonlyfairplay.pixel-online.org/>

Parhaat puolalaiset käytännöt:

- http://notonlyfairplay.pixel-online.org/BP_iniziatives_report.php?id=30&cou=&spo=&aim
- http://www.uml.lodz.pl/miasto/edukacja/projekt_jestem_fair (puolaksi)
- http://notonlyfairplay.pixel-online.org/BP_iniziatives_report.php?id=74&cou=&spo=&aim
- http://rada.bis.gov.pl/rbi/dobre-praktyki/3001_Program-Powiatu-Chojnickiego-Kibicuje-Bezpiecznie-zdobywca-II-miejsc-w-konkursi.html (puolaksi)

Parhaat belgialaiset käytännöt:

- http://notonlyfairplay.pixel-online.org/BP_iniziatives_report.php?id=70&cou=1&spo=0&aim=0
- http://notonlyfairplay.pixel-online.org/BP_iniziatives_report.php?id=7&cou=1&spo=0&aim=0
- http://notonlyfairplay.pixel-online.org/BP_iniziatives_report.php?id=9&cou=1&spo=0&aim=3

- 4) Euroopan urheiluviikko
<http://ec.europa.eu/sport/week/>

- 5) Euroopan neuvoston toteuttamat uudet hankkeet
http://www.coe.int/t/Democracy/news/2016/Flyer_EPAS_Promote_Joint_Projects_en.pdf
- 6) Puolan urheilu- ja matkailuministeriön ohjelma vuosille 2015–2020 koskien korruption ehkäisemistä urheilussa: *Älä ole pelinappula* (puolaksi)
https://d1dmfej9n5lqmh.cloudfront.net/msport/files/Downloads/20160216093429/Nie_b%C4%85d%C5%BA_pionkiem_w_grze!.pdf?1455706302
- 7) 10. kesäkuuta 2015 päivätty Puolan opetusministeriön asetus (puolaksi)
<https://men.gov.pl/wp-content/uploads/2015/06/rozporzadzenie-z-10-czerwca-2015-r.pdf>

3. Kaikkien toimijoiden osallistaminen: koulut, urheilujärjestöt ja paikalliset toimijat

"Urheilu on yhteiskunnallinen hanke, joka seuraa ihmistä koko elämän ajan." – Charte du mouvement sportif de la Fédération Wallonie-Bruxelles ([lisätietoja](#))

"Jokainen, joka urheilee kilpaillakseen tai omaksi ilokseen tai tukee urheilevaa, on osaltaan vastuussa niiden syiden – eli arvojen – ylläpitämisestä, joiden vuoksi alun perin ryhtyi harjoittelemaan tai tukemaan harjoittelua. Tämä vastuu ei kuulu ainoastaan mestarille vaan kaikille pelaajille, kouluttajille, tuomareille ja päätöksentekijöille – loppujen lopuksi kaikille urheilun ystäville..." – Charte d'éthique et de déontologie du sport français ([lisätietoja](#))

Kaikkia asianomaisia yhteiskunnan sidosryhmiä (alan sidosryhmiä sekä urheilupolitiikan ja menettelysääntöjen kehittäjiä) kehoitetaan tekemään yhteistyötä elinikäisen eettisen liikunnan ja urheiluhengen edistämiseksi. Not Only Fair Play -hanke jakaa tämän vision.

Alan sidosryhmät

Voidakseen tarjota laadukasta kasvatusta, joka edistää oppilaiden henkilökohtaista kehitystä, liikunnan jatkamista koulun jälkeen ja etiikan kunnioitusta, oppilaitoksen on tehtävä yhteistyötä erilaisten sidosryhmien kanssa. Tämä ei koske pelkästään sisäisiä sidosryhmiä (oppilaitoksen johtajaa, oppilaita, muita opettajia, kouluttajia jne.). Yhteistyötä on tehtävä myös ulkoisten sidosryhmien kanssa, joita ovat muun muassa vanhemmat ja perheet, urheiluseurat, valmentajat, paikalliset järjestöt ja yhteisöt, terveyteen liittyvät sidosryhmät, tukijat, vapaaehtoistyöntekijät sekä muut oppilaitokset.

Hankekumppaneiden keräämät "parhaat käytännöt" ja "työkalut liikunnan edistämiseksi oppilaitoksissa" korostavat tällaisen yhteistyön laatua ja merkitystä.

Keskeisiä esimerkkejä ([lisätietoja](#)):

- Luodaan urheilupäiväkirjan kaltaisia viestintätyökaluja.
- Useat kumppanit ohjaavat lupaavia ja eliittiluokkaan kuuluvia oppilaita.
- Liikuntakursseja varten on saatavilla riittävä infrastruktuuri ja välineistö yhteistyössä järjestöjen ja paikallisviranomaisien kanssa.
- Järjestetään oppilaitosten sisäisiä ja välisiä liikuntatapahtumia yhteistyössä paikallisen yhteisön ja terveydenhuollon toimijoiden kanssa liikuntakasvatuksen imagon parantamiseksi ja liikunnan edistämiseksi.
- Edistetään vaihtoa vertaiskumppanien (liikunnanopettajien, valmentajien jne.) välillä.
- Edistetään eettisiä arvoja ja urheiluhenkeä.
- Toteutetaan liikuntaan perustuvia koulutus- ja integraatiohankkeita (koulunkäynnin keskeyttäen).

Päätöksentekijät

Urheilu vaikuttaa myönteisesti ihmiskuntaan ja yhteiskuntaan koulutuksen, terveyden, sosiaalisen integraation ja kehityksen kautta. Valitettavasti urheiluun liittyy myös dopingin käyttöä, väkivaltaa ja suvaitsemattomuutta.

Projektinnumero: 557089 EPP1-2014-IT-SPO-SCP

Siksi urheilupolitiikkaa ja menettelysääntöjä kehittävien hallitusten on kannettava vastuunsa ([lisätietoja](#)):

- Edistetään ja tuetaan innovatiivisia aloitteita, jotka koskevat liikuntaa oppilaitoksissa ja sen terveyshyötyjä (kuten tekemällä ja liikkumalla oppimista).
- Edistetään ja tuetaan liikuntatapahtumia, valistuskampanjoita ja palkintoseremonioita, jotka kannustavat liikuntaan oppilaitoksissa ja reiluun peliin liikunnassa.
- Tuetaan hankkeita, jotka edistävät sosiaalista integraatiota liikunnan kautta (esimerkiksi koulunkäynnin keskeyttäneille).
- Kannustetaan opettajia ja urheiluohjaajia painottamaan liikunnan ja etiikan edistämistä liikunnan opetussuunnitelmissa sekä tukemaan hyvien käytäntöjen vaihtoa ja täydentävän koulutuksen järjestämistä.
- Kannustetaan ja tuetaan organisaatioita ja yksilöitä, jotka soveltavat terveitä eettisiä periaatteita urheiluun liittyvässä toiminnassaan sekä muuttavat ne hyvien menettelytapojen kaavioiksi ja säännöstoiksi.
- Edistetään vaativien eettisten kriteerien omaksumista kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla, joihin urheilu liittyy (perustetaan esimerkiksi vastuujaksoja urheilurahastoihin, urheiluetiikan komiteoita sekä viitehenkilöitä urheiluliittoihin).
- Taataan säännölliset konsultaatiot kaikkien asianomaisten sidosryhmien (lajiedustajien, koulutus- ja terveydenhoitoalan sekä asianomaisten viranomaisten) välillä urheiluun liittyvän toiminnan kautta.
- Tehostetaan tapoja torjua ei-toivottua käyttäytymistä (dopingin käyttöä, väkivaltaa, suvaitsemattomuutta jne.).

Kansainväliset instituutiot ja organisaatiot

Kansainvälisillä instituutioilla ja organisaatioilla on samat vastuut kuin kansallisilla päätöksentekijöillä.

EU:n urheilupolitiikka suosii useita lähestymistapoja:

- vuoropuhelu sidosryhmien kanssa (virallinen määritelmä *Urheilun valkoisessa kirjassa*), jonka näkyvin muoto on komission vuosittain järjestämä *EU:n urheilufoorumi* (aineisto 5)
- poliittinen yhteistyö
- ohjeistusten tai suositusten hyväksyminen
- urheiluun liittyvien tavoitteiden rahoittaminen (esim. *Euroopan urheiluviikko*, eli Euroopan komission aloite urheilun ja liikunnan edistämiseksi EU:ssa, ja *Erasmus+* -ohjelman tukemat aloitteet) ([lisätietoja](#)).

Unesco, joka toimii niin valtioiden kuin urheilujärjestöjenkin keskustelufoorumina, on keskeisessä asemassa sellaisten tavoitteiden määrittelyssä, jotka liittyvät koulu- ja korkeakoululiikunnan kehittämiseen, kansanliikunnan edistämiseen, liikuntakasvatusta ja urheilua koskevan tieteellisen ja teknisen tiedon levittämiseen ja jakamiseen sekä urheilun perimmäisten arvojen suojeluun.

Unesco julkaisee urheiluetiikan säännöstöä *Fair play – the winning way* (Reilu peli – voittajan valinta) kaikille sidosryhmille (yksilöille, järjestöille ja hallituksille), jotka vaikuttavat suoraan tai epäsuorasti nuorten osallistamiseen ja osallistumiseen urheilussa ([lisätietoja](#)).

Euroopan neuvoston julkaisemassa asiakirjassa *Overview of the Key Stakeholders in International and European sports policy in 2015* (Yleiskatsaus keskeisiin sidosryhmiin kansainvälisessä ja eurooppalaisessa urheilupolitiikassa 2015) esitetään yleiskatsaus kansainväliseen urheilualan yhteistyöhön eli hallitustenvälisiin yhteistyöverkostoihin, joiden toiminta liittyy urheilupolitiikkaan, sekä keskeisiin urheilujärjestöihin, jotka tekevät yhteistyötä viranomaisten kanssa ([lisätietoja](#)).

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Projektinnumero: 557089 EPP1-2014-IT-SPO-SCP

Verkkoaineistot

Charte du mouvement sportif de la Fédération Wallonie-Bruxelles – Vivons sport, ADEPS, Fédération Wallonie-Bruxelles (ranskaksi)

<http://www.sport-adeps.be/index.php?id=4198>

Charte d'éthique et de déontologie du sport français, (toukokuu 2012), Comité National Olympique et Sportif Français, Titre 2, p7 (ranskaksi)

<http://franceolympique.com/files/File/publications/Charte%20ethique%20et%20de%20deontologie%20du%20sport%20adoptee%20par%20AG%20CNOSF%202012.05.10.pdf>

Osoista ”Parhaat käytännöt” ja ”Työkalut liikunnan edistämiseksi oppilaitoksissa” löytyvät seuraavat aineistot:

<http://notonlyfairplay.pixel-online.org/index.php>

La Maison des Sportifs, Enseignement, Province de Liège (ranskaksi)

<http://www.provincedeliege.be/sites/default/files/media/9247/Brochure%20maison%20des%20sportifs.pdf>

Urheilun ja koulun välillä tasapainotteleva lupaava oppilas elää joskus monimutkaista ”kaksoiselämää”, jossa tämä tarvitsee usean koulutusumppanin apua projektiansa toteuttamisessa. ”La Maison des Sportifs” on innovatiivinen koulunkäynnin tueksi kehitetty rakenne, joka auttaa urheilevia oppilaita tasapainottelemaan paremmin urheilun ja koulunkäynnin välillä. Materiaali löytyy oppilaitosten johdolle tarkoitetuista aineistoista:

http://notonlyfairplay.pixel-online.org/TK_resources.php

Rhétro Trophée, ADEPS, Fédération Wallonie-Bruxelles (ranskaksi)

<http://www.sport-adeps.be/index.php?id=5935>

Rhétro Trophée on ADEPS:n (Administration of Physical Education and Sports) vuosittain järjestämä urheilu- ja seikkailutapahtuma yläkoulun viimeistä lukuvuotta suorittaville oppilaille.

L'Education Physique et Sportive à l'école, (2011), DVD, Académie de Paris (ranskaksi)

<https://www.youtube.com/watch?v=tYOy7NHdruk>

Tietoa ja tietoisuutta lisäävä työkalu perheille. Sillä pyritään korostamaan urheilun osuutta oppilaitoksissa sekä kertomaan perheille, miten tärkeää liikunnanopetus on lapsille.

Charte de fair-play du club sportif RDC Cointe, Liège, Fédération Wallonie-Bruxelles (ranskaksi)

<http://www.dccointe.be/fair-play/>

Seura keskittyy urheilun etiikkaan ja urheiluhengen. Se on nimennyt verkkosivustonsa seuraavasti: ”le sport entre amis d'abord” (reilun pelin ystävät). Seura kehottaa kunnioittamaan kansainvälisen Panathlon Wallonie-Bruxelles -liikkeen kaavioita (esim. pelaajien kaaviota ja vanhempien kaaviota).

Panathlon International

<http://www.panathlon.net/>

Décret portant diverses mesures en faveur de l'éthique dans le sport en ce compris l'élaboration du code d'éthique sportive et la reconnaissance et le subventionnement d'un comité d'éthique sportive, (2014), Parlement de la Fédération Wallonie-Bruxelles (ranskaksi)

<https://www.pfwb.be/le-travail-du-parlement/doc-et-pub/documents-parlementaires-et-decrets/documents/001433584>

Säädös erilaisista toimenpiteistä urheilun eettisyyden edistämiseksi, mukaan lukien urheilun etiikkaa koskevan säännösten kehittämiseksi sekä urheilun etiikkaa käsittelevän komitean tunnustamiseksi ja sen toiminnan rahoittamiseksi.

Fédérer pour réussir, Déclaration de politique communautaire 2014–2019, Gouvernement de la Fédération Wallonie-Bruxelles (ranskaksi)

<https://www.pfwb.be/le-travail-du-parlement/doc-et-pub/documents-parlementaires-et-decrets/documents/001436745>

Katso Volet XIV. Sport.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Projektinnumero: 557089 EPP1-2014-IT-SPO-SCP

Not Only Fair Play -hanke

http://notonlyfairplay.pixel-online.org/BP_iniziatives.php

Lista yhdeksässä Not Only Fair Play -hankkeen kumppanimaassa kerätyistä parhaista käytännöistä.

Halleux, V., EU Sport Policy – An Overview, (2015), Euroopan parlamentin tutkimuspalvelu

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/565908/EPRS_IDA\(2015\)565908_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/565908/EPRS_IDA(2015)565908_EN.pdf)

Urheilun valkoinen kirja, Euroopan komissio, 2014

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV:I35010>

EU:n urheilufoorumi, Euroopan komissio

<http://ec.europa.eu/sport/forum/#programme>

Euroopan urheiluviikko

<http://ec.europa.eu/sport/week/>

Erasmus+, Euroopan komissio

https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/node_en

Muut aineistot:

Urheilu EU:ssa

http://europa.eu/pol/spo/index_en.htm

Guide to EU Sport Policy, Euroopan olympiakomiteat (EOC), EU Office

http://www.euoffice.euolympic.org/files/guide_to_eu_sport_policy_final_versionwithlinks.pdf

Katso luku "Societal role of sport".

Fair play – the winning way, Physical Education and Sport, Unesco Education

[http://portal.unesco.org/education/en/ev.php-](http://portal.unesco.org/education/en/ev.php-URL_ID=2223&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html)

[URL_ID=2223&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html](http://portal.unesco.org/education/en/ev.php-URL_ID=2223&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html)

Tämä säännöstö perustuu periaatteeseen, että eettisten näkökohtien tarkastelu on reilun pelin kannalta välttämätöntä kaikessa urheilutoiminnassa sekä urheilupolitiikassa ja -johtamisessa jo heti alkuvaiheessa. Säännöstö pohjautuu myös siihen, että eettiset näkökohdat koskevat kaikkia urheilutoiminnan taito- ja sitoutumistasoja sekä harrastelija- että kilpaurheilussa.

Overview of the Key Stakeholders in International and European sports policy in 2015, (toukokuu 2016), Euroopan neuvosto

<https://www.coe.int/t/dg4/epas/Source/34%20Key%20Stakeholders%20in%20International%20and%20European%20Sports%20Policy%202015%20-%20Vassine%20report.pdf>

4. Edistämismenetelmät ja -hankkeet

"Oppilaitosten on jo pitkään katsottu soveltuvan liikuntakasvatukseen liittyviin aloitteisiin. Oppilaitokset ovat erinomaisia paikkoja vaalia ja tukea nuorten liikunnallista elämäntapaa." (lisätietoja) Oppilaitos on tosiaan joskus ainoa paikka, jossa nuoret harrastavat liikuntaa. Miten voimme edistää liikunnan hyötyjä ja eettistä suhtautumista liikuntaan?

Tällaisessa ympäristössä toimii Not Only Fair Play -hanke. Hankekumppaneiden tuottamat kuvaukset, parhaat käytännöt ja työkalut tarjoavat aineistoja ja lähtökohtia kaikille, jotka haluavat painottaa liikunnan ja etiikan hyötyjen edistämistä oppimispolkujen ja liikunnan opetussuunnitelmien ytimessä.

Keskeisiä esimerkkejä

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Not Only Fair Play -hankkeessa tuodaan esille useita aloitteita (muun muassa hankkeita, kokemuksia, menetelmiä, ohjeistuksia ja pohdintoja), jotka edistävät tervettä urheilua sekä vaikuttavat myönteisesti ihmiskuntaan ja oppilaitoksiin. Näissä aloitteissa käsitellään pääasiassa seuraavia aiheita:

- **Lisätään tietoisuutta liikunnan merkityksestä oppilaiden terveydelle ja henkilökohtaiselle kehitykselle.** Kansainvälisen olympiakomitean entinen puheenjohtaja Jacques Rogge on sanonut: "... liikuntakasvatus on kiistatta terveyttä edistävä väline. Niin on liikuntakin... Tärkeintä on saada heidät haluamaan liikkua, toteuttamaan itseään fyysisellä toiminnalla ja perinteisillä tai ei-perinteisillä tavoilla liikkua..." Roggen mielestä tärkeintä on, että nuoret haluavat liikkua myös opintojensa jälkeen ([lisätietoja](#)). Hankkeen osioissa "Kuvaukset", "Parhaat käytännöt" ja "Työkaluja" esitellään valistuskampanjoita ja -ohjelmia, liikuntatapahtumia, opetussuunnitelman ulkopuolista toimintaa, liikunnanopettajien kasvatuksellisia työkaluja sekä arviointimenetelmiä.
- **Korostetaan kaikkea urheilua** sen sijaan, että keskityttäisiin ainoastaan jalkapallon tapaisiin tunnetuimpiin lajeihin, jotka nähdään usein tapoina menestyä ja ansaita helppoa rahaa. Myös niin kutsutut pienemmät urheilulajit voivat tarjota lisäarvoa henkilökohtaisen ja koulutukseen liittyvän kehityksen kannalta. "Parhaat käytännöt" osoittavat, että monet oppilaitokset pyrkivät edistämään muiden urheilulajien löytämistä liikuntatapahtumia järjestäessään. Samoin tekevät päätöksentekijät esimerkiksi ranskankielisessä Belgiassa *Rhétro Trophée* -tapahtumalla ([lisätietoja](#)).
- **Tarjotaan urheilulle oppilaille erityistä tukea**, jotta he saisivat mahdollisuuden yhdistää "kaksoiselämänsä" sekä välttää valintatilannetta urheilun ja opintojen välillä. Tähän aiheeseen liittyen hankkeen "Työkaluja"-osiossa käsitellään urheilupolkuja, joissa urheilulle oppilaille järjestetään oppilaitoksen antamaa apua ja tukea sekä erityistä ohjausta. "Kuvaukset"-osiossa kerrotaan urheiluvien oppilaiden kokemuksia. EU on käsitellyt asiaa julkaisemalla *urheilijoiden kaksoisuraa koskevat EU:n suuntaviivat* ([lisätietoja](#)).
- **Aloitetaan tehokas yhteistyö muun muassa oppilaitosten, vanhempien, urheilujärjestöjen, paikallisviranomaisten ja päätöksentekijöiden välillä.** Tähän kaikkien osapuolten väliseen kumppanuuteen, jota käsitellään yksityiskohtaisemmin hankkeen osiossa "Parhaat käytännöt" ja "Työkaluja", sisältyy suorituksia tukevaa urheiluinfrastruktuuria, liikuntatapahtumien järjestämistä, opetussuunnitelman ulkopuolista toimintaa sekä urheiluvien oppilaiden seurainta (tavoitteena on päästä eroon liiallisesta kilpailusta, joka johtaa usein liian suuriin odotuksiin, kyvyttömyyteen selvittää epäonnistumisista ja mahdollisesti jopa urheilun lopettamiseen tai huonojen käyttäytymistapojen omaksumiseen).

Julkaisussaan *Neuvoston päätelmät lasten motoristen taitojen sekä liikunta- ja urheilutoiminnan edistämisestä* EU selvästi kehottaa jäsenmaitaan edistämään yhteistyötä eri sidosryhmien välillä ([lisätietoja](#)).

- **Kehitetään monialainen lähestymistapa liikuntakasvatukseen** (joka on muiden tavoin oma oppiaineensa, mutta usein aliarvostettu) yhteistyössä muiden aineiden opettajien kanssa, kuten "Työkaluja"-osiossa korostetaan. Toisin sanoen monia opetussuunnitelman osia, kuten yhteiskunta- ja luonnontieteitä tai matematiikkaa, sisällytetään liikunnanopetukseen ja liikuntaa muiden aineiden opetukseen, jolloin oppiaineiden keskinäiset suhteet korostuvat. Tätä painotetaan Eurydice-raportissa *Physical Education and Sport at School in Europe* (Liikuntakasvatus ja urheilu Euroopan oppilaitoksissa) ([lisätietoja](#)).
- **Integroidaan syrjäytymisvaarassa olevat oppilaat:** maahanmuuttajat, huonoja oppimistuloksia saavat, vammaiset, käytöshäiriöiset, vaikeasta sosioekonomisesta taustasta tulevat, motivaationsa menettäneet mahdolliset koulupudokkaat jne. Entä jos koulutusta voitaisiin antaa liikunnan kautta? Tähän kysymykseen perehdytään yksityiskohtaisemmin

Projektinnumero: 557089 EPP1-2014-IT-SPO-SCP

hankkeen ”Työkaluja”-osiossa. Siitä on laadittu useita aloitteita ja tutkimuksia. Muutamia esimerkkejä: ([lisätietoja](#)).

Mitä hyötyä liikunnasta on lapsille, jotka ovat tulevia aikuisia ja mestareita?

Liikunnan ja urheilun harrastamisella kouluympäristössä on myönteisiä vaikutuksia koulumenestykseen, kouluun kuulumisen tunteeseen ja siihen liittyvään ylpeyteen sekä motivaatioon pysyä koulussa sen sijaan, että keskeyttäisi koulunkäynnin.

”*La réussite et la persévérance scolaires par le sport étudiant*”, Réseau du Sport Etudiant du Québec (RSEQ) ([lisätietoja](#))

Koulumenestys

Uusien tutkimusten mukaan aktiivisesti liikkuvilla oppilailla on koulussa muita suurempi opiskelutehokkuus. Myönteiset vaikutukset näkyvät erityisesti lukemisessa, matematiikassa, tarkkaavaisuudessa ja kouluun valmistautumisessa. Nämä hyödyt ovat seurausta useista eri tekijöistä. Fyysinen toiminta stimuloi neuroneja suojelevien aineiden tuotantoa, mikä voi parantaa muistia, keskittymiskykyä ja tarkkaavaisuutta. Sen on huomattu myös parantavan itseluottamusta, itsetuntoa ja käsitystä omasta itsestä. Kehitys- tai oppimisvaikeuksista kärsivien nuorten integrointi helpottuu, kun taas huono koulukäyttäytyminen vähenee. Lopputuloksena arvosanat ja koetulokset paranevat.

Koulunkäynnin pitkäjänteisyys ja ryhmään kuulumisen tunne

Vuonna 1999 tehtiin tutkimus, johon osallistui 1 239 viidennen vuoden oppilasta. Sen mukaan urheilevat oppilaat tunsivat kuuluvansa ryhmään 20 % enemmän kuin muut. Lisäksi oppilaat korostivat yleisesti, että urheilujoukkue oli houkutteleva ja kiinnostava osa oppilaitosta. Itse asiassa oppilaiden ryhmään kuulumisen tunteeseen vaikuttaa suoraan se, miten paljon painoarvoa oppilaitoksessa laitetaan oppilaitosten välisille urheilukilpailuille. 48,4 % vastaajista oli sitä mieltä, että heidän oppilaitostaan edusti parhaiten urheilujoukkue ja vasta sen jälkeen oppimistuloksiin perustuva maine (32,9 %). Oppilaille kehittyi erittäin vahva side oppilaitokseensa, sillä se joukkue, jota he kannustavat tai jossa he itse urheilevat, edustaa heitä ja symboloi heidän luonteensa jatketta.

Näitä aiheita on käsitelty useissa tutkimuksissa ja kyselyissä, joista löytyy lisätietoa Not Only Fair Play -hankkeen ”Työkaluja”-osiossa. Nykyään tiedetään, että liikunnan ja urheilun säännöllinen harrastaminen tukee ja parantaa nuorten fyysistä kuntoa sekä auttaa kehittämään ajattelukykyä, oppimista ja sosiaalisia suhteita. Lapsen liikunnan harrastamisen ja psykososiaalisen kehityksen välille syntyy myönteinen suhde. Näin on todennut kansainvälinen foorumi Sport and Development julkaisussaan *Healthy Development of Children and Young People through Sport* (Lasten ja nuorten terve kehitys urheilun avulla) ([lisätietoja](#)).

Liikuntakasvatus ei ainoastaan kehitä koululaisten fyysistä kuntoa ja terveyttä, vaan se myös auttaa heitä saavuttamaan tietyn suorituskyvyn ja ymmärtämään liikuntaa paremmin, millä on elinikäisiä myönteisiä vaikutuksia. Lisäksi liikuntakasvatus antaa siirrettävissä olevia tietoja ja taitoja (kuten yhteishenkeä ja reilua peliä), parantaa kunnioitusta, kehoa ja sosiaalista tietoisuutta sekä antaa ”pelisääntöjen” merkityksestä yleiskäsityksen, jota oppilaat voivat helposti hyödyntää muissakin oppiaineissa ja elämäntilanteissa.

Physical Education and Sport at School in Europe, Eurydice – poimintoja ([lisätietoja](#))

Verkkoaineistot

Naylor, P. J., McKay, H. A., (2009), Prevention in the first place: schools a setting for action on physical inactivity, *British Journal of Sports Medicine*, 43 (1), 10–13.

<http://bjsm.bmj.com/content/43/1/10.abstract?sid=eb0c515e-74e9-48d1-9cc0-c27334b95163>

http://eatwell.wikispaces.com/file/view/Br+J+Sports+Med+2009_43_10-13+Prevention+at+schools+phys+act.pdf

Not Only Fair Play -hanke

<http://notonlyfairplay.pixel-online.org/>

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Projektinnumero: 557089 EPP1-2014-IT-SPO-SCP

Faites du sport, bougez! (huhtikuu 2014), J. Roggen haastattelu, Entrées libres -lehti nro 88, Enseignement catholique, Fédération Wallonie-Bruxelles
http://www.entrees-libres.be/article_e_l/jacques-rogge-faites-du-sport-bougez-2/

Tietoisuutta lisäävät kampanjat ja ohjelmat

Mon club, mon école (Fédération Wallonie-Bruxelles)

http://notonlyfairplay.pixel-online.org/BP_iniziatives_report.php?id=13&cou=&spo=&aim=

Belgian ranskankielinen yhteisö myöntää apurahoja oppilaitoksille ADEPS:n kautta Mon club, mon école -ohjelman puitteissa. Se kehottaa urheiluseuroja tuomaan toimintaansa oppilaiden tietoisuuteen näiden innostamiseksi sekä uusien lahjakkuuksien löytämiseksi.

Les saisons du primaire, RSEQ, Québec

<http://rseq.ca/viesaine/initiatives/saisonsduprimaire/>

Erlaiset motoriset kokemukset edistävät terveellisen ja aktiivisen elämäntavan kehittämistä 8–12-vuotiailla lapsilla.

Programme de valorisation d'une vie saine et active à l'école « ISO-ACTIF » du Réseau du Sport Etudiant du Québec (RESQ)

<http://www.rseqmontreal.com/fichiersUpload/fichiers/20160414141912-iso-primaire-criteoeres-d-eevaluation-et-explication-des-normes-v2016.pdf>

ISO-ACTIF-ohjelma on RSEQ:n kehittämä työkalu, joka tarjoaa toimintakehyksen terveellisten ja aktiivisten elämäntapojen edistämiseksi.

EU-suositukset

Suositukset oppilaitosten liikunnanopetuksen – varhaislapsuuden motoriset taidot mukaan lukien – edistämiseksi sekä urheilualan, paikallisviranomaisten ja yksityisen sektorin välisen arvokkaan vuorovaikutuksen kehittämiseksi (kesäkuu 2015), terveyttä edistävää liikuntaa käsittelevä asiantuntijaryhmä.

<http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetailDoc&id=19860&no=1>

28 suositusta – todistusaineistot ja olennaiset tutkimukset mukaan lukien – on esitetty maiden hallituksille, urheilujärjestöille ja yksityiselle sektorille.

Kansainväliset liikuntatapahtumat

Panathlon

<http://www.panathlon.net/>

Panathlon on palvelujärjestö, jolla on etiikkaan ja kulttuuriin liittyviä tavoitteita. Sen tehtävänä on tarkastella, levittää ja suojella tarkasti urheiluun liittyviä arvoja, joiden tarkoituksena on toimia yksilön kehittymisen välineenä sekä solidaarisuuden välittäjänä yksilöiden ja kansojen välillä.

Euroopan urheiluviikko

<http://ec.europa.eu/sport/week/>

Euroopan urheiluviikon tavoitteena on edistää urheilua ja liikunnan harrastamista kaikkialla Euroopassa. Urheiluviikko on tarkoitettu kaikille iästä, taustasta ja kuntotasosta riippumatta. Se keskittyy ruohonjuuritason aloitteisiin sekä inspiroi eurooppalaisia olemaan aktiivisia (#BeActive) säännöllisesti ja luomaan ihmisille mahdollisuuksia liikkua enemmän jokapäiväisessä elämässään.

Asiakirja

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Projektinnumero: 557089 EPP1-2014-IT-SPO-SCP

Faut-il doubler les heures d'EPS, (maaliskuu 2009), asiakirja PROF-lehdessä, Fédération Wallonie-Bruxelles

http://www.enseignement.be/index.php?page=25869&pu_ref=1

Not Only Fair Play -hankkeen parhaat käytännöt urheiluun liittyvän tietoisuuden lisäämiseksi:

Trofeo Città di Prato (Italia)

http://notonlyfairplay.pixel-online.org/BP_iniziatives_report.php?id=24&cou=&spo=&aim=

Opetusministeriö kehitti Trofeo Città di Praton – Praton kaupungin kilpailun – jonka tarkoituksena on tarjota osallistujille erilaisia mahdollisuuksia urheilla ja parantaa taitojaan eri lajeissa. Kilpailun tavoitteena on myös edistää terveellisiä elämäntapoja ilman voittamisen edellytystä.

Active Schools (Iso-Britannia)

http://notonlyfairplay.pixel-online.org/BP_iniziatives_report.php?id=108&cou=&spo=&aim=

SportScotland kehitti ohjelman, jonka tarkoituksena on rohkaista lapsia ja nuoria aloittamaan aktiivinen elämäntapa sekä pysymään aktiivisina. SportScotland tekee yhteistyötä paikallisten viranomaisten ja muiden Active Schools -verkostoon sitoutuneiden kumppaneiden kanssa.

Geleceğin Yıldızları – Future Stars (Turkki)

http://notonlyfairplay.pixel-online.org/BP_iniziatives_report.php?id=137&cou=0&spo=0&aim=4

Future Stars -aloitteen tavoitteena on tarjota nuorille turvallinen ja suotuisa ympäristö, jossa he voivat kehittää taitojaan, tavata ystäviään ja kasvaa yksilöinä koulun ulkopuolella. Future Stars on Turkissa laajalle levinnyt hanke ja säätiö, joka perustettiin vuonna 1989. Sen tavoitteena on lisätä urheiluun liittyvää tietoisuutta nuorten parissa. Se kehittää hankkeita yhteistyössä useiden sponsoriyhtymien kanssa.

Let's Move It (Suomi)

http://notonlyfairplay.pixel-online.org/BP_iniziatives_report.php?id=66&cou=&spo=&aim=

Aloitteen tavoitteena oli rohkaista ammatillisessa koulutuksessa olevia oppilaita liikkumaan koulupäivien aikana. Siinä ohjeistettiin poistamaan tuolit luokkahuoneista sekä korvaamaan ne esimerkiksi seisontatyöpisteillä, jumppapalloilla ja tasapainolautoilla. Oppilaita ja opettajia kehoitettiin myös järjestämään jumppatuokioita taukojen tai oppituntien aikana.

Rhétro Trophée, ADEPS, Fédération Wallonie-Bruxelles

<http://www.sport-adeps.be/index.php?id=5935>

Tämä liikuntatapahtuma kerää yhteen 17–18-vuotiaita oppilaita kaikkialta Belgian ranskankielisistä osista. Vuoden 2016 finaalissa 700 oppilasta osallistui muun muassa seikkailu-urheiluun, suunnistukseen, tennikseen, sulkapalloon, maahockeyyn, judoon ja jousiammuntaan.

Not Only Fair Play -hankkeen parhaat käytännöt kaikenlaisen urheilun edistämiseksi:

Ammattiosaajan liikuntavuosi (Suomi)

http://notonlyfairplay.pixel-online.org/BP_iniziatives_report.php?id=78&cou=&spo=&aim=

Lukukauden aikana esitellään neljä eri urheilulajia. Tavoitteena on saada mahdollisimman suuri määrä oppilaita kokeilemaan eri urheilulajeja. Näin oppilaat voivat kiinnostua uudesta harrastuksesta ja innostua liikkumaan.

De week van de sport club (Belgia)

http://notonlyfairplay.pixel-online.org/BP_iniziatives_report.php?id=10&cou=&spo=&aim=

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Projektinnumero: 557089 EPP1-2014-IT-SPO-SCP

De week van de sport club – urheiluseurojen viikko – on jokavuotinen tapahtuma, joka järjestetään aina syyskuussa Belgian Flanderissa. Kiinnostuneet voivat viikon ajan vieraila koko alueen 17 000 urheiluseurassa sekä osallistua harjoituksiin ja liittyä seurojen jäseniksi. Urheiluseuroihin voi tutustua tietokannassa osoitteessa <http://www.bloso.be/sportdatabank/Pages/Home.aspx>. Tapahtuman osana järjestetään tempaus ”Toon je sport@school” (tuo urheilulajisi esille koulussa). Oppilaita rohkaistaan menemään kouluun yllään urheiluseuransa edustusasu ja tuomaan tällä tavoin urheiluseuraansa esille oppilaitoksessaan.

Strengthening European Traditional Sports (eurooppalainen hanke)

http://notonlyfairplay.pixel-online.org/BP_iniziatives_report.php?id=35&cou=&spo=&aim=

Hankkeen tavoitteena on laajentaa jo olemassa olevaa perinteisten urheilulajien ja pelien eurooppalaista verkostoa sekä turvata perinteisten eurooppalaisten urheilulajien ja pelien olemassaolo ja edistää niiden tunnettuutta.

Urheilijoiden kaksoisuraa koskevat EU:n suuntaviivat, (syyskuu 2012), urheilukoulutusta ja -valmennusta käsittelevä EU:n asiantuntijaryhmä

<http://bookshop.europa.eu/en/eu-guidelines-on-dual-careers-of-athletes-pbNC0213243/>

Muut aineistot

Les pratiques sportives à l'école, (huhtikuu 2012), Ranskan opetus-, nuoriso- ja monimuotoisuusasioista vastaava ministeriö

http://doc.sportsdenature.gouv.fr/doc_num.php?explnum_id=303

Tämän ammattiurheilijoille ja sidosryhmille tarkoitettun tukioppaan tavoitteena on parantaa järjestön lähestymistapoja sekä oppilaitoksessa tarjottavien urheilukäytäntöjen kasvatuksellista osuutta. Siinä esitetään suuntaviivoja. Katso luku 1: Les différents cadres de la pratique sportive à l'École (urheilukäytäntöjen eri puitteet).

Sport-études, une combinaison gagnante, (maaliskuu 2013), artikkeli, WIXXMAG

<http://www.wixxmag.ca/articles/sport-etudes-une-combinaison-gagnante-1>

Not Only Fair Play -hankkeen parhaat käytännöt urheiluvien oppilaiden tukemiseksi:

Urheilupolku (Suomi)

http://notonlyfairplay.pixel-online.org/BP_iniziatives_report.php?id=64&cou=&spo=&aim=

Omnia tarjoaa oppilailleen mahdollisuuden valita urheilupolku. Urheilupolun pääajatuksena on tukea urheilullisesti lahjakkaita ja huipputasolla harjoittelevia oppilaita.

Winning Students (Iso-Britannia)

http://notonlyfairplay.pixel-online.org/BP_iniziatives_report.php?id=107&cou=&spo=&aim=

Tämän stipendin tarkoituksena on tukea lahjakkaita urheiluvia oppilaita kehittymään lajissaan, lisätä heidän menestymistään kansainvälisissä kilpailuissa sekä kasvattaa kumppaniyhteistyön määrää ja parantaa sen laatua urheilun hallintoelinten sekä jatko- ja korkeakoulutussektorien välillä. Sillä pyritään myös parantamaan jatko- ja korkeakoulutussektorien kykyä tukea lahjakkaita urheiluvia oppilaita ja vastata näiden tarpeisiin mahdollisimman joustavasti.

Neuvoston päätelmät lasten motoristen taitojen sekä liikunta- ja urheilutoiminnan edistämisestä, (2015), EUR-Lex, virallinen lehti

[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52015XG1215\(07\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52015XG1215(07))

Muut aineistot

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Suosituksset koulujen liikunnanopetuksen – varhaislapsuuden motoriset taidot mukaan lukien – edistämiseksi sekä urheilualan, paikallisviranomaisten ja yksityisen sektorin välisen arvokkaan vuorovaikutuksen kehittämiseksi (kesäkuu 2015), terveyttä edistävää liikuntaa käsittelevä asiantuntijaryhmä, EU:n urheilualan työsuunnitelma

http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail_groupDetailDoc&id=19860&no=1

Not Only Fair Play -hankkeen parhaat käytännöt alojen välisen yhteistyön edistämiseksi:

Community Sport Hubs (Iso-Britannia)

http://notonlyfairplay.pixel-online.org/BP_iniziatives_report.php?id=105&cou=0&spo=0&aim=4

Yhteisön urheilukeskittymä (community sport hub) muodostuu urheilukeskuksen, monitoimitalon, oppilaitoksen, puiston tai pelialueella sijaitsevan toimitilan läheisyydessä toimivista seuroista. Joissain tapauksissa yhteisön urheilukeskittymä koostuu useista edellä mainituista kohteista, tai se voi olla yhdellä paikalla sijaitseva keskus, jonka tiloissa toimii useampi kerho. Keskittymä on joukko tavoitteellisesti toimivia urheiluseuroja, jotka tekevät yhteistyötä paikallisessa yhteisössä.

Eurydice-raportti ”Physical Education and Sport at School in Europe”, Eurydice – toimintoja, (2013), Euroopan komissio

http://eacea.ec.europa.eu/education/Eurydice/documents/thematic_reports/150EN_HI.pdf

Muut aineistot

Päätelmät ruohonjuuritason urheilun aseman maksimoimisesta monialaisten taitojen kehittämisessä erityisesti nuorten keskuudessa, (huhtikuu 2015), Euroopan unionin neuvosto

<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/st-7875-2015-init/fr/pdf>

<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/st-7875-2015-init/en/pdf>

Not Only Fair Play -hankkeen parhaat käytännöt liikuntakasvatuksen monialaisen lähestymistavan kehittämiseksi:

Dundee Academy of Sport (Iso-Britannia)

http://notonlyfairplay.pixel-online.org/BP_iniziatives_report.php?id=103&cou=0&spo=0&aim=4

Dundee Academy of Sport tekee yhteistyötä kumppanioppilaitosten kanssa kehittääkseen oppimismahdollisuuksia käsittelevän ohjelman, jossa urheiluun/liikuntaan osallistuminen yhdistetään oppilaitoksen opetussuunnitelman muihin osa-alueisiin. Urheilu voi toimia aktiivisen oppimismallin kehittämisen välineenä. Dundee Academy of Sport tarkastelee opetussuunnitelman eri osa-alueiden ja urheilun välisiä yhteyksiä sekä edistää samalla oppilaiden kiinnostusta eri oppiaineita kohtaan ja näiden osaamista oppiaineissa tarjoamalla kipinän oppimiseen ja sen elävöittämiseen.

Grunwald Baseball Cup (Puola)

http://notonlyfairplay.pixel-online.org/BP_iniziatives_report.php?id=75&cou=&spo=&aim=

Hankkeen ajatuksena on yhdistää urheilu ja historia. Aluksi tunnistetaan/valitaan merkittävä historiallinen tapahtuma, joka kuuluu alueen historiaan. Tämän jälkeen ala- ja yläkoulujen oppilaille valmistellaan oppitunteja/aktiviteetteja, joiden tarkoituksena on opettaa näille historiallisia faktoja laajemmassa kulttuurisessa kontekstissa. Lopuksi järjestetään urheilutapahtuma, joka pidetään historiallisella paikalla.

Maantuntemus – ympäristöperintö – patikointitoiminta (Italia)

http://notonlyfairplay.pixel-online.org/BP_iniziatives_report.php?id=98&cou=&spo=&aim=

Aloitteen tavoitteena on lisätä Praton kaupungin, Toscanan alueen ja koko Italian kulttuuri- ja luontotietoutta sekä suunnitella ja toteuttaa oppilaitoksissa patikointiretkiä kokeneen oppaan ja

Projektinnumero: 557089 EPP1-2014-IT-SPO-SCP

opettajien johdolla monialaisen työn kautta. Sen tarkoituksena on rohkaista nuoria tutustumaan maansa luontoon, kulttuuriin, historiaan ja perinteisiin.

Et si la lutte contre le décrochage scolaire passait par le sport, (maaliskuu 2013), artikkeli, WIXXMAG
<http://www.wixxmag.ca/articles/et-si-la-lutte-contre-le-decrochage-scolaire-passait-par-le-sport>

Sport et éducation en France et au Royaume Uni: quel héritage pour les enfants? (kesäkuu 2016),
artikkeli, HUFFPOST C'EST LA VIE
http://www.huffingtonpost.fr/joseph-rothwell/sport-et-education-en-france-et-au-royaume-uni-quel-heritage-pour-les-enfants_b_5747490.html

Les pratiques sportives à l'école, (huhtikuu 2012), Ranskan kansallisesta koulutuksesta sekä nuoriso- ja monimuotoisuusasioista vastaava ministeriö
http://doc.sportsdenature.gouv.fr/doc_num.php?explnum_id=303

Luvussa 3 – Une offre adaptée à la diversité des élèves (mukautettu tarjonta erilaisille oppilaille) – esitetään suuntaviivat muun muassa kehitysvammaisten oppilaiden koulunkäyntiä varten.

Plus d'activité physique à l'école favoriserait la réussite scolaire, artikkeli, PASSEPORTSANTÉ.NET
http://www.passeportsante.net/fr/Actualites/Nouvelles/Fiche.aspx?doc=plus-activite-physique-ecole-favoriserait-reussite-scolaire_20101125

Tässä artikkelissa siteerataan F. Trudeaut, Trois-Rivièresissä sijaitsevan Quebecin yliopiston tieteiden ja liikunnan laitoksen johtajaa. Hän mainitsee hyvän fyysisen kunnon lisäksi muut hyödyt, joista on etua muun muassa käyttöhäiriöistä ja oppimisvaikeuksista kärsiville lapsille.

Not Only Fair Play -hankkeen parhaat käytännöt syrjäytymisvaarassa olevien oppilaiden integroimiseksi:

Gençliçe Sporla Bakış Projesi – Nuoret urheilun näkökulmasta -hanke (Turkey)

http://notonlyfairplay.pixel-online.org/BP_iniziatives_report.php?id=127&cou=&spo=&aim=
Bilecik Federation of Amateur Sports Clubs on maakunnallinen järjestö, joka tekee yhteistyötä pääasiassa jalkapalloseurojen kanssa. Sen tarkoituksena oli kehittää hanke vähäosaisten nuorten koulumenestyksen edistämiseksi sekä näiden elämänlaadun parantamiseksi urheilun ja muun toiminnan kautta. Hankkeelle kerättiin varoja vuosi sitten, ja sen tavoitteena on tukea 24:ää vähäosaista nuorta (iältään 14–20 vuotta) muodostamalla jalkapallojoukkue. Nämä nuoret ovat vaarassa lopettaa koulun kesken ja ajautua huonoille teille.

Itinéraire Wallonie vélo 2013–2014 (Belgia)

http://notonlyfairplay.pixel-online.org/BP_iniziatives_report.php?id=6&cou=&spo=&aim=
Vuoden 2014 kesäkuussa 36 oppilasta (iältään 11–13 vuotta) ja 11 aikuista lähti pyörällä Liègestä viiden päivän matkalle määränpäänään Bryssel. Matkan aikana he pyöräilivät yhteensä 250 kilometriä. Nämä oppilaat käyvät erityiskoulua ja kärsivät lievistä kehitysvammoista, käyttäytymishäiriöistä tai sairauksista. Hankkeen oli tarkoitus olla leikkimielinen sekä solidaarisuutta ja yhteisöllisyyttä lisäävä, ja sen tavoitteena oli parantaa oppilaiden itseluottamusta.

Johdanto sirkustekniikoihin itseluottamuksen parantamiseksi (Belgia)

http://notonlyfairplay.pixel-online.org/BP_iniziatives_report.php?id=142&cou=&spo=&aim=
Institut Notre-Dame Heusy kehitti erityisen lähestymistavan teknisestä harjoittelusta vastaavan ohjaajan työn puitteissa. Aloitteen päätavoitteena on tarjota huonoille teille ajautuneille oppilaille keinot ja työkalut käyttää sirkustekniikoita näiden itseluottamuksen palauttamiseksi sekä negatiivisen kierteen katkaisemiseksi. Tavoitteeseen päästään asettamalla oppilaat tilanteisiin, joissa nämä saavuttavat onnistumisia.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Sport per tutti sulla neve -integraatiohanke (Italia)

http://notonlyfairplay.pixel-online.org/BP_iniziatives_report.php?id=100&cou=&spo=&aim=

Hankkeen pääajatuksena on viettää joitakin päiviä vuorilla talviaikaan. Siihen voivat osallistua toscanalaiset yläkoulut, joiden luokilla on sekä tavallisia oppilaita että erityisoppilaita. Nämä ottavat osaa aktiviteetteihin yhdessä yhden tai useamman opettajan kanssa.

La réussite et la persévérance scolaires par le sport étudiant, kesäkuu 2010, Réseau du Sport Etudiant du Québec (RSEQ), Revue Savoir, volume 15, numéro 4, p17

http://rseq.ca/media/26649/la_re_ussite_et_la_perse_ve_rance_scolaire.pdf

Muut aineistot:

RSEQ:n verkkosivusto

<http://rseq.ca/ethiquesportive/nouvelles/rseq-%C3%A9thique-sportive/>

RSEQ:n tavoitteena on edistää ja kehittää urheilua oppilaiden keskuudessa nuorten koulutuksen, koulumenestyksen ja terveyden tukemiseksi.

Sport-études: Comparaison des caractéristiques motivationnelles et des relations sociales des élèves sportifs et de leurs condisciples, RSEQ

RSEQ:n mukaan kouluympäristössä harjoitetulla urheilulla saadaan aikaan suurta hyötyä: se vahvistaa paitsi urheilullisten myös muiden oppilaiden sidettä oppilaitokseensa.

Cloes, M., Schelings, V., Ledent, M., Piéron, M., (1998–2011), Sport-études: Comparaison des caractéristiques motivationnelles et des relations sociales des élèves sportifs et de leurs condisciples, Université de Liège, Liège, Belgia

<http://orbi.ulg.ac.be/handle/2268/10187>

Tämän tutkimuksen tulosten perusteella voidaan päätellä, että urheilupolun järjestämisellä on positiivisia vaikutuksia sekä urheilulle oppilaille että näiden luokkatovereille: oppilaat suhtautuvat myönteisesti koulunkäyntiin, ja oppilasryhmien väliset suhteet vahvistuvat.

G. Lepage-Simard. Le sport interscolaire: un moyen pour accroître le sentiment d'appartenance d'une population étudiante. Mémoire de maîtrise, sociologia, Université Laval, 1999

Healthy Development of Children and Young People through Sport

http://www.sportanddev.org/en/learnmore/sport_education_and_child_youth_development2/healthy_development_of_children_and_young_people_through_sport/

<http://www.sportanddev.org/en/learnmore/>

Physical Education and Sport at School in Europe, Eurydice – poimintoja, (2013), Euroopan komissio

http://eacea.ec.europa.eu/education/Eurydice/documents/thematic_reports/150EN_HI.pdf

<http://www.re-aim.hnfe.vt.edu/>

5. Opetussuunnitelmien analysointi eettisten periaatteiden pohjalta

Aihealueen tuntemus

Tässä aihealueessa keskitytään opetussuunnitelmien analysointiin eettisten periaatteiden pohjalta.

Osoissa ”Parhaat käytännöt” ja ”Työkaluja” esitetyt aineistot sisältävät toiminnallisia esimerkkejä.

Aihealueeseen liittyvät toimet:

- opettajien välinen yhteistyö
- tieto- ja viestintätekniisten apuvälineiden käyttö eettisten menettelysääntöjen mukaisesti
- eettinen valmennus
- ihmisoikeuksien merkityksen korostaminen urheilussa
- epäreilun urheilun vastustaminen
- eettisten käsitteiden edistäminen urheilussa.

Kaikkien toimijoiden osallistaminen

Eettisten periaatteiden tavoittelemisen vaikuttaa koulunkäynnin kaikkiin osa-alueisiin. Se rohkaisee oppilaita, opettajia ja vanhempiakin arvostamaan tällaisia periaatteita. Perustyökälyt ovat vuoropuhelu ja yhteistyö.

Menetelmä ja edistettävä hanke

Saadaan oppilaat pohtimaan tärkeitä aiheita, kuten väkivaltaa urheilussa sekä suoritusta parantavien aineiden käyttöä.

Annetaan ohjeita ja tehdään arvioiteja ottaen kuitenkin huomioon oppilaiden erilaiset kyvyt, oppimistyyli ja taustat.

Arviointi

Ottaen huomioon muutokset uskomuksissa, asenteissa, taidoissa, käyttäytymistavoissa ja politiikassa on ollut mahdollista arvioida lyhyen aikavälin tavoitteita, joiden mukaan päätavoitteita ollaan saavuttamassa. Kaikki ”Työkaluja”-osiossa kuvatut toimet sekä ”Parhaat käytännöt” -osiossa kuvatut toteutetut toimet ovat mitä tehokkain todiste käynnissä olevasta prosessista.

Raportti

Keskittymällä aihealueeseen liittyvään toimintaan tarkoituksenamme oli tarjota painopiste ryhmäpohdinnalle, korostaa parhaita käytäntöjä tulevaisuutta varten ja pyrkiä toistamaan onnistuneita ratkaisuja.

Hyvien käytäntöjen kerääminen ja levittäminen

Parhaita käytäntöjä kerätään pääasiassa tarkkailemalla systemaattisesti kouluyhteisön muutoksia.

Huomioon otetaan seuraavat seikat:

- tavoitteet
- kohdehenkilöt
- toistumistiheydet.

Levittämistyössä hyödynnetään vuoropuhelua, yhteistyötä oppilaiden ja heidän vanhempiansa kanssa, uutiskirjeitä sekä julkaisuja oppilaitoksen verkkosivustolla.

6. Mitä opetussuunnitelman osia kannattaa kehittää ja edistää

Aihealueen tuntemus

Tässä aihealueessa käsitellään sitä, mitä opetussuunnitelman osia kannattaa kehittää ja edistää. Osiossa ”Parhaat käytännöt” ja ”Työkaluja” esitetyt aineistot sisältävät toiminnallisia esimerkkejä.

Aihealueeseen liittyvät toimet

Vaalitaan vuoropuhelua kaikkien oppimispolkuun liittyvien asianosaisten välillä.

Projektinnumero: 557089 EPP1-2014-IT-SPO-SCP

Tehdään oppilaista kulttuuritietoisia ja ymmärtäväisiä muita yhteiskuntia kohtaan sekä sitoutuneita ja motivoituneita.

Mukautetaan suunniteltuja opetustoimia oppilaiden urheilusitoumusten mukaan.

Kaikkien toimijoiden osallistaminen

Seurataan toimintaa keräämällä tietoa nykyisestä ohjelmasta (oppilailta, vanhemmilta, henkilökunnalta ja oppilaitosten johdolta) sekä pyytämällä parannusehdotuksia ja kehittämällä tavoitteita.

Menetelmä ja edistettävä hanke

Joustavien käytäntöjen omaksuminen: kuten ”Työkalut”-osiossa on todettu, oppilaitokset tulee organisoida niin, että oppilaat voivat kehittää ja ilmaista omaa potentiaaliaan.

Arviointi

Kaikki Not Only Fair Play -hankkeessa mukana olevat maat tunnistavat nuorten fyysisen, henkilökohtaisen ja sosiaalisen kehityksen perimmäiseksi tavoitteeksi, mutta joissakin maissa opetussuunnitelmat ovat joustavampia kuin muualla. Siksi joustavien käytäntöjen omaksuminen vaatii politiikan tarkistamista.

Raportti

Osallistuminen ruohonjuuritason liikuntaan voi kehittää asennetta sekä myönteisiä sosiaalisia arvoja, taitoja ja yksilöllisiä kykyjä, joita ovat muun muassa

- kyky ajatella kriittisesti
- aloitteellisuus
- kyky työskennellä ryhmässä ja ratkaista ongelmia.

Nämä taidot valmistavat oppilaita menestymään työelämässä ja tulemaan valistuneiksi kansalaisiksi.

Hyvien käytäntöjen kerääminen ja levittäminen

Parhaita käytäntöjä kerätään pääasiassa tarkkailemalla systemaattisesti koulu yhteisön muutoksia.

Huomioon otetaan seuraavat seikat:

- tavoitteet
- kohdehenkilöt
- toistumistiheydet.

Levittämistyössä hyödynnetään vuoropuhelua, yhteistyötä oppilaiden ja heidän vanhempiansa kanssa, uutiskirjeitä sekä julkaisuja oppilaitoksen verkkosivustolla.

7. Arviointi

Arviointi on toiminnan ymmärtämistä, jotta voidaan tarkastella toiminnan tehokkuutta ja päättää siihen liittyvistä jatkotoimenpiteistä.

Maailman terveysjärjestö WHO suosittelee, että toimien kokonaiskuluista 10–20 % käytetään arviointiin. Toimintamme kehittämiseen tähtäävässä tavoitteellisessa lähestymistavassa arviointi on välttämätön vaihe. Laatusuunnitelman laatiminen on välttämätöntä, kuten todetaan yhteisön kertomuksessa kouluopetuksen laadusta Euroopassa (European Report on the Quality of School Education). ([lisätietoja](#))

Sama koskee myös liikuntakasvatusta. Eurydice-raportissa ”Physical education and sport at school in Europe” ([lisätietoja](#)) huomautetaan, että oppilaiden kehittymistä liikuntatunneilla arvioidaan muiden oppiaineiden tavoin useimmissa Euroopan maissa. Oppilaiden arviointia käsittelevässä luvussa 4

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

todetaan, että useimmissa Euroopan maissa on annettu selvät suositukset oppilaiden liikuntasuoritusten arviointimenetelmistä.

Kaksi yleisintä liikuntasuoritusten arviointimenetelmää ovat sanallinen arviointi ja numeroarviointi, joita käsitellään tarkemmin hankkeen työkaluissa. Seuraavaksi esitellään parhaita käytäntöjä, jotka on otettu käyttöön opetuksen (ja urheilun) aloilla. Niissä korostetaan arvioinnin eri painopisteitä: oppilaan oppimista, opetuksen laadun parantamista, avointa keskustelua ja oppilaan motivaatiota.

Arviointi osaamista mittaavilla indikaattoreilla

Eräs liikunnanopettaja kehitti yhdessä resurssitiiminsä kanssa oppilaiden taitotason arviointimenetelmän, joka perustuu määrällisiin indikaattoreihin. Opettaja kehitti 1/10/100-arviointijärjestelmän, jota tämä sovelsi sulkapalloon. ([lisätietoja](#))

Työkalua käytetään tietokoneella, ja se perustuu arvosanjärjestelmään, joka muuntaa taitotason arvosanaksi.

Oppilaan itsearviointi

Oppilaiden kannustaminen itsearviointiin antaa näille mahdollisuuden pohtia tekoja, jotka johtavat objektiiviseen itsetietoisuuteen. Valvotusti tapahtuva, vähitellen moninaistuva itsearviointi helpottaa tavoitteiden asettamista sekä niiden jakamista oppilaan ja opettajan välillä.

Omaa osaamistaan arvioiva oppilas kykenee ymmärtämään ja oppimaan paremmin uusia asioita.

On olemassa useita enemmän ja vähemmän tärkeitä itsearvioinnin muotoja ja siihen liittyviä aikavälejä. Ne edellyttävät opettajalta tavoitteellista ohjausta.

Esimerkkejä:

- **vVO₂max** (nopeus maksimaalisessa hapenotossa; miniminopeus, jolla organismin maksimaalinen hapenotto saavutetaan) on hyvä indikaattori suorituskyvystä, jonka urheilija voi saavuttaa 5–10 minuutin harjoittelulla. Sitä käytetään muun muassa harjoittelun kalibroimiseen, tulevien suoritusten arvioimiseen ja potentiaalın kehittymisen tarkastelemiseen. Monet opettajat käyttävät tätä menetelmää erilaisten testien kautta. Tunnetuimpia testejä ovat Cooperin testi, puoli-Cooper, Åstrand-pyöräilytesti ja maksimaalista aerobista nopeutta mittaava testi (VAMEVAL).
Eräs liikunnanopettaja kehitti kolmevuotisen koulutushankkeen, joka käsitteli vVO₂max-mittaukseen perustuvaa kestävyttä. ([lisätietoja](#))
- **Esimerkki belgialaisesta oppilaitoksesta:**
"Mon carnet d'éducation physique" ([lisätietoja](#))
Tätä julkaisua käyttävät kaikki Collège Notre-Dame de Bon Secours de Binchen oppilaat (noin 1 000 teknillisessä, ammatillisessa ja yleisessä koulutuksessa olevaa 12–18-vuotiasta nuorta).
Tavoitteet:
  - saada oppilaat kehittymään oppimisessa omaan tahtiinsa
  - herättää oppilaissa vastuuntuntoa sekä saada nämä pohtimaan omaa terveyttään ja urheiluun liittyvää hygieniaansa
  - kehottaa oppilaita arvioimaan (itse) omaa edistymistään suoritusten sijaan
  - opettaa oppilaita kunnioittamaan muiden luonteenpiirteitä ja taitoja
  - innostaa oppimaan pakottamiseen sijaan.
- **Harjoittelua ja viestintää käsittelevä julkaisu** ([lisätietoja](#))
Huipputasolla urheiluvilla oppilailla on mahdollisuus osallistua Fédération Wallonie-Bruxellesissa (ranskankielisessä Belgiassa) ADEPS:n (Administration of Physical Education and Sports) kehittämään hankkeeseen *"Carnet d'Entraînement et de Liaison – Projet sportif + Projet scolaire = Projet de vie"*.
Tämä työkalu on osa oppilaan koulunkäyntiin liittyviä tietoja. Sillä on kaksi tarkoitusta:
  - mahdollistaa viestintä urheilijan, tämän perheen, valmentajan, asianomaisen urheiluliiton ja koulun välillä
  - auttaa oppilasta arvioimaan (mahdollisesti myös analysoimaan takautuvasti) päivittäistä harjoitteluaan.

Tätä julkaisua kuvaillaan tarkemmin opettajille tarkoitetuissa työkaluissa Not Only Fair Play -portaalissa.

Opetustiimin itse seuranta

Jotkut työkalut tukevat ammattilaisia liikuntakasvatushankkeiden tai urheilupolkujen arvioinnissa. Näiden arviointioppaiden tarkoituksena on auttaa ammattilaistiimejä suorittamaan selkeitä, paikkansapitäviä ja johdonmukaisia analyyseja. Esimerkkejä:

- ”*Oppilaitoksen tukiopas urheilupolun vuosittaiseen itsearviointiin*” ([lisätietoja](#))
- ”*Itsearviointiopas yläkoulun liikuntakasvatushanketta varten*”, ”*Itsearviointiopas lukion liikuntakasvatushanketta varten*” ([lisätietoja](#))

Urheilun integroimiseksi kehitetyn hankemallin arviointi

Ranskan urheilu-, nuoriso-, kansansivistys- ja järjestöasioita käsittelevä ministeriö kehitti analyysityökalun kaikille, jotka ovat mukana koulutukseen ja/tai urheilun kautta tapahtuvaan osallistamiseen liittyvissä assosiaatiohankkeissa.

”*Analyysiopas koulutuksen ja urheilun kautta tapahtuvan osallistamisen hankkeita varten*” ([lisätietoja](#))

Tämä analyysitaulukko sisältää kysymyksiä, jotka tulisi kysyä arvioinnin eri vaiheissa. Taulukon avulla voidaan luetella hankkeen menestyksen tärkeimmät tekijät. Se on empiirinen työkalu.

Urheilun eettisen lähestymistavan edistäminen

Oppilaitokset tarvitsevat vertailukohtia, kun ne kohtaavat liiallista kilpailua, joka usein kannustaa voittamaan hinnalla millä hyvänsä vaikka sääntöjä rikkomalla. Esimerkkejä:

- ”*Metodologinen opas – Työkalut urheilun arvojen vastaisten käyttäytymistapojen tarkastelemiseksi ja luettelemiseksi*” ([lisätietoja](#))

Tämän työkalun kehitti Ranskan urheilujaoston urheiluun, koulutukseen, monimuotoisuuteen ja kansalaisuuteen keskittyvä kansallinen resurssiosasto.

Se tarjoaa kaikille urheilun sidosryhmille selkeän yleiskuvan urheilun arvojen vastaisista käyttäytymistavoista helpottaakseen kohdennettujen, ennaltaehkäisevien paikallisten toimien toteuttamista. Tässä oppaassa esitellään rajaavia ja metodologisia työkaluja (raportointilomake, havaintolomake, kysely, haastattelu).

- ”*Urheilijan harjoittelu ja koulutus – erimielisyyksien kohtaaminen*” ([lisätietoja](#))

Tämän työkalun kehitti yksi ranskalaisen INSEP:n (National Institute of Sport, Expertise and Performance) johtajista.

Tämä asiantuntija kehitti urheilijan arviointitaulukon, joka perustuu urheilijan kohtaamiin erimielisyyksiin (itsearviointi, valmentajan käsityksen haastaminen, muiden urheilijoiden käsitysten haastaminen). Hän sovelsi työkalua urheilun etiikkaan.

- « *Le Fair-play – Dossier de travail* » ([lisätietoja](#))

Fédération Wallonie-Bruxellesin ADEPS (Administration of Physical Education and Sports) kehitti tämän työkalun urheilun ja oppilaitosten sidosryhmille.

Opas sisältää asiakirjan opettajille ja valmentajille sekä arviointilomakkeet oppilaiden täytettäväksi.

Tutkijat tarkastelivat myös liikunta- ja urheilutoiminnan arviointia oppilaitoksissa. He kehittivät työkaluja ammattilaisille (esimerkiksi opettajille, oppilaitosten johtajille ja valmentajille). Esimerkkejä:

- ”*Evaluating Sport and Physical Activity Interventions – A guide for practitioners*” ([lisätietoja](#))

Liikunta-alalla työskentelevien henkilöiden suurin haaste on terveystoimien, kuten liikunnan, arvioinnin hankaluus, sillä ei ole olemassa yhtä varmaa työkalua, jolla voisi arvioida kaikenikäisille sopivaa kaikenlaista liikuntaa kaikissa ympäristöissä. On kuitenkin olemassa erilaisia määrällisiä ja laadullisia työkaluja, joilla voi tarkastella liikunnan eri osa-alueita erilaisissa olosuhteissa.

- ”*Sport-in-Development – A Monitoring and Evaluation Manual*” ([lisätietoja](#))

Prosessiperusteinen lähestymistapa edistää henkilökunnan kehittymistä ja kapasiteetin lisäämistä, suurempaa järjestöllistä integraatiota sekä yhdenmukaisemmin suunniteltujen ja johdonmukaisemmin toteutettujen ohjelmien kehittämistä.

Tulosten arviointi on kuitenkin edelleen tärkeää. Opas perustuu laajemman ja integroidumman seuranta- ja arviointimallin periaatteeseen. Sekä prosessi- että tulosmallit ovat yhtä lailla välttämättömiä ja toisistaan riippuvaisia. Haluamme tietää, ovatko hankkeemme ja investointimme olleet tehokkaita. Tietääksemme, miksi saavutamme (tai emme saavuta) eri tuloksia, meidän tulee ymmärtää, miten hankkeemme on käsitteellistetty ja toteutettu.

Seuraavaksi esitellään analyysimenetelmät, jotka tuovat toimet kansainväliseen kontekstiin. Tunnetuimpia menetelmiä ovat seuraavat:

SWOT-analyysi

SWOT tulee sanoista Strengths (vahvuudet), Weaknesses (heikkoudet), Opportunities (mahdollisuudet) ja Threats (uhat) ([lisätietoja](#)).

Tämä menetelmä on strateginen analyysityökalu. Sen tavoitteena on ottaa strategian valmistelussa huomioon sisäiset ja ulkoiset tekijät. Sillä pyritään lisäksi maksimoimaan vahvuuksien ja mahdollisuuksien potentiaalit sekä samalla minimoimaan heikkouksien ja uhkien vaikutukset.

Vaikka kyseinen menetelmä on tarkoitettu suunnitteluvaiheeseen, sillä voidaan varmistaa, että toteutettu strategia on tyydyttävä toimenpide analyysissa kuvatulle tilanteelle. Sitä voidaan hyödyntää arvioinnissa

- ennakkotoimissa strategisten vaiheiden tai niiden tärkeyden määrittelemiseen
- välitoimissa käynnissä olevan ohjelman tärkeyden ja mahdollisesti sen johdonmukaisuuden tarkastelemiseen
- jälkitoimissa strategian tai ohjelman tärkeyden ja johdonmukaisuuden varmistamiseen etenkin, mikäli näitä toimia ei suoritettu strategian ja ohjelman kehitysvaiheessa.

Yleensä tämä analyysi suoritetaan asiantuntijoiden tai strategiaan liittyvien henkilöiden välisten kokousten kautta.

RE-AIM-arviointikehys ([lisätietoja](#))

RE-AIM: **Reach** (tavoittaa kohdeväestön) **Efficacy** (tehokkuus), **Adoption** (käyttöönotto kohteena olevien työntekijöiden, laitosten ja ympäristöjen toimesta), **Implementation** (toteutuksen aikana syntyneet kustannukset sekä tehdyt johdonmukaistamis- ja sopeuttamistoimet), **Maintenance** (toteutettujen toimien henkilöissä ja ympäristöissä ajan myötä aiheuttamien vaikutusten ylläpito).

Arviointikehystä käytetään laajamittaisesti julkisen terveydenhuollon ja liikunnan aloilla. Tätä menetelmää käyttämällä päätöksentekijät voivat arvioida, miten toimia on sovellettu käytännössä, sekä tarkastella niiden vaikutuksia yksilöihin ja järjestöihin. Kehyksessä laajennetaan RE:n (tehokkuuden tavoittamisen) käsitettä lisäämällä siihen ulottuvuudet Adoption, Implementation ja Maintenance (käyttöönotto, toteutus ja ylläpito). Siinä arvioidaan toimien tavoitteiden ja tehokkuuden saavuttamisen välillä tehtäviä myönnytyksiä.

Verkkoaineistot

Toukokuussa 2000 laadittu yhteisön kertomus kouluopetuksen laadusta Euroopassa: 16 laatuindikaattoria (toukokuu 2000), laatuindikaattoreita käsitelleen työryhmän työhön perustuva kertomus

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=URISERV:c11063&from=FR>

Physical Education and Sport at School in Europe, (maaliskuu 2013), Eurydice-raportti, Education, Audiovisual and Culture Executive Agency

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/150en.pdf

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/150en_hi.pdf

Projektinnumero: 557089 EPP1-2014-IT-SPO-SCP

L'évaluation par indicateurs de compétence: l'exemple du badminton en EPS, (helmikuu 2006), Canopé, VeilleEducatrice (ranskaksi)

<http://www.scoop.it/t/veilleeducative/p/4059250645/2016/02/04/l-evaluation-par-indicateurs-de-competence-l-exemple-du-badminton-en-eps>

Toussaint, P., (2006–2007), *L'endurance à l'école, vecteur de santé d'autonomie – Un projet pédagogique en 3 cycles*, Clés pour la forme, ADEPS, Ministère de la Communauté Française (ranskaksi)

1. osa:

http://www.sport-adeps.be/index.php?eID=tx_nawsecuredl&u=0&g=0&hash=601a3f685473ca2a1b8d9436df8620203f5d58ce&file=fileadmin/sites/adeps/upload/adeps_super_editor/adeps_editor/documents/Benji/Cle_Forme_revue/Cles_Forme_15.pdf

2. osa:

http://www.sport-adeps.be/index.php?eID=tx_nawsecuredl&u=0&g=0&hash=8cb37a5df1cb18ffd6600c0989022e5003d64f29&file=fileadmin/sites/adeps/upload/adeps_super_editor/adeps_editor/documents/Benji/Cle_Forme_revue/Cles_Forme_16.pdf

3. osa:

http://www.sport-adeps.be/index.php?eID=tx_nawsecuredl&u=0&g=0&hash=3fe957e844490d4a06749beb3e942ea7d5df160a&file=fileadmin/sites/adeps/upload/adeps_super_editor/adeps_editor/documents/Benji/Cle_Forme_revue/Cles_Forme_17.pdf

Mon carnet d'éducation physique, Collège Notre-Dame de Bon Secours Binche (ranskaksi)

<http://enseignement.catholique.be/fesec/ent/claroline/backends/download.php?url=LzluRG9jdW1lbnRzX2R1X1Byb2Zlc3NldXlvQ2FybWV0X2RfYXBwcmVudGlzc2FnZV9kZV9sX%2BlS6HZIX0NOREJTXzlwMTNfRnJhbnpfcGV0b3lucGRm&cidReset=true&cidReq=DIEP>

Carnet d'Entraînement et de Liaison – Projet sportif + Projet scolaire = Projet de vie, ADEPS, Fédération Wallonie-Bruxelles (ranskaksi)

http://www.adeps.be/index.php?eID=tx_nawsecuredl&u=0&g=0&hash=c7ae40e14d0629cb10a2449c779172375203ce39&file=fileadmin/sites/adeps/upload/adeps_super_editor/adeps_editor/documents/S_HN/CEL_2014-15.pdf

Guide d'accompagnement d'un établissement scolaire dans l'auto-évaluation annuelle d'une section sportive, Académie de Nancy Metz (ranskaksi)

http://www4.ac-nancy-metz.fr/eps/site/dossiers/dossier.php?val=32_sections-sportives-docs-academiques

Tämä työkalu sisältää itsearviointiin tarkoitettun viisiosaisen taulukon, ja sen tarkoituksena on käsitellä toiminnan kaikkia osa-alueita: koulutushankkeen oppimispolkua, hankkeeseen osoitettuja resursseja, tavoitteen saavuttamisen tasoa (oppilaiden tulokset mukaan lukien), terveyden seuranta, oppimispolun toimivuutta sekä mahdollisia kehityskohteita.

Guides d'auto-évaluation du projet d'EPS, (2014), Académie de Dijon (ranskaksi)

<http://eps.ac-dijon.fr/spip.php?article123>

Guide d'analyse des projets de l'éducation et de l'insertion par le sport, (syyskuu 2012), Pôle ressources national « sport, éducation, mixités, citoyenneté » (ranskaksi)

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Projektinnumero: 557089 EPP1-2014-IT-SPO-SCP

http://www.sportanddev.org/fr/ressources/manuels_et_outils/?9026/3/Guide-danalyse-des-projets-de-lducation-et-de-linsertion-par-le-sport

Guide méthodologique – Outils d’observation et de recensement des comportements contraires aux valeurs du sport, (2014), Direction des sports – Pôle ressources national « sport, éducation, mixités, citoyenneté » (ranskaksi)

<http://www.egalitecontreracisme.fr/dispositifs/guide-methodologique-outils-dobservation-et-de-recensement-des-comportements-contraires>

Krantz, N., (toukokuu 2011), *Jouer avec le phénomène de dissonance*, Formation & Education du sportif, INSEP (ranskaksi)

<http://www.norbert-krantz.com/outils-technologiques-et-methodologiques.php>

Le Fair-play – Dossier de travail, ADEPS, Fédération Wallonie-Bruxelles (ranskaksi)

www.enseignement.be/download.php?do_id=9888&do_check=

Dugdill, L., & Stratton, G., (2007), *Evaluating Sport and Physical Activity Interventions – A guide for practitioners*

http://usir.salford.ac.uk/3148/1/Dugdill_and_Stratton_2007.pdf

Oppaassa käsitellään hyvän käytännön periaatteita arviointien suunnittelemisessa ja mahdollisesti hyödynnettävien työkalujen ehdottamisessa. Urheilun/liikunnan tasojen arviointiin on useita menetelmiä, mutta ei ole olemassa yhtä ainoaa oikeaa arviointiperustetta. Liikunnan arvioinnin tärkeimmät parametrit ovat toistumistiheys, tehokkuus, aika ja tyyppi. Sen arviointiin on olemassa yli 30 menetelmää. On valittava soveltuvin, tarkin ja luotettavin työkalu (tai valikoima työkaluja) tietyn toimen piiriin kuuluvan liikunnan arvioimiseksi. Valitun menetelmän tulee arvioida toteutettavuutta (helppoutta ja kustannuksia) sekä soveltuvuutta (monimutkaisuutta ja tehtäviä myönnytyksiä).

Coalter, F., (2006), *Sport-in-Development – A Monitoring and Evaluation Manual*, University of Stirling

http://www.sportni.net/sportni/wp-content/uploads/2013/03/Sport_in_Development_A_monitoring_and_Evaluation_Manual.pdf

Oppaassa tarjotaan viitekehys urheilua kehityksessä hyödyntävien järjestöjen ja ohjelmien perustamiseen, kehittämiseen ja hallinnoimiseen liittyviin pohdintoihin. Opas ei sisällä yksityiskohtaisia ohjeita päivittäiseen toimintaan, sillä jokainen ohjelma on erilainen ja heijastaa paikallisia olosuhteita, vaan siinä käsitellään asioita laajemmin.

Oppaassa korostetaan myös prosessiseurantaa ja nostetaan esille esimerkiksi seuraavat kysymykset: Heijastavatko ohjelman kaikki osa-alueet kokonaistavoitteita, ja onko ne suunniteltu saavuttamaan kyseiset tavoitteet? Onko ohjelma toteutettu tarkoituksenmukaisella tavalla?

SWOT-analyysi (*Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats*)

<http://www.marketing-strategie.fr/2010/05/15/10-conseils-pour-reussir-lanalyse-s-w-o-t/>

RE-AIM-arviointikehys (*Reach Effectiveness, Adoption, Implementation, Maintenance*)

<http://www.nccmt.ca/resources/search/70>

<http://www.re-aim.hnfe.vt.edu/>

8. Osallisuutta edistävän politiikan toteuttaminen

Tässä luvussa keskitytään osallisuutta edistävän politiikan toteuttamiseen ja tarkemmin sanottuna vastataan kahteen erilaiseen kysymykseen: miksi on tärkeää opettaa osallistavaa lähestymistapaa ja miten osallistava lähestymistapa voidaan toteuttaa?

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Projektinnumero: 557089 EPP1-2014-IT-SPO-SCP

Kuten Euroopan unionin perusoikeusviraston johtaja Morten Kjærum kirjoitti julkaisun *Tackling racism and discrimination in sport* (Rasismien ja syrjinnän torjuminen urheilussa) esipuheessa, ”urheilu yhdistää miljoonia ihmisiä riippumatta heidän sukupuolestaan, ihonväristään, iästään, kansallisuudestaan tai uskonnostaan, joten sillä on potentiaalia nousta tärkeään rooliin osallistavan yhteiskunnan luomisessa.”

Todellisuus on toisinaan varsin erilainen. Vaikka elämme nykyaikaisessa ja kehittyneessä yhteiskunnassa, syrjintä on yhä erittäin yleistä jokapäiväisessä elämässä.

Brittiläinen jalkapalloilija Darren Bent on sanonut: ”Mutta täällä Englannissa, kuten monissa muissakin Euroopan maissa, rasismi on yhä ongelma. Vielä nykyäänkin etniseen vähemmistöön kuuluvia pelaajia, heidän perheenjäseniään tai fanejaan kohdellaan kaltoin, mutta se ei johdu heidän tekemisistään tai ominaisuuksistaan, vaan heidän taustastaan.”

Tämän sitaatin merkityksestä tulee todellinen, kun otetaan huomioon säännölliset syrjintään liittyvät teot. Esimerkiksi vuonna 2015, kun Chelsea ja PSG:n välinen jalkapallo-ottelu oli päättynyt, neljä Chelsea fania työnsi miehen ulos Pariisin metrosta huutaen: ”Olemme rasisteja ja ylpeitä siitä!”

Syrjintä ei liity pelkästään taustaan, sillä myös naiset ja vammaiset joutuvat sen uhreiksi. Siksi Euroopan unioni on allekirjoittanut YK:n yleissopimuksen vammaisten henkilöiden oikeuksista ja rohkaisee naisia osallistumaan kaikentyypiseen urheiluun.

Urheilu on merkittävä ja vaikutusvaltainen osa yhteiskuntaa. Se tuo ihmisiä yhteen, ja suuren mediahuomion kautta se voi toimia avoimempien yhteiskuntien mallina. Viranomaisilla ja medialla on tärkeä rooli suvaitsevaisuuden opettamisessa ja levittämisessä. Tästä syystä Euroopan neuvosto aloitti tietoisuuden lisäämiseen tähtäävän kampanjan *Speak Out Against Discrimination* (Sano ei syrjinnälle). Kampanjan tavoitteena on edistää monikulttuurista Eurooppaa sekä tarjota strategioita syrjinnän torjumiseen ja siten osallisuuden edistämiseen.

Urheilussa osallistavaa lähestymistapaa on ryhdyttävä opettamaan jo varhain, ja tässä koulu tulee mukaan kuvioihin. Koulun tehtävänähän on kasvattaa ja opettaa. Järjestämällä urheilutoimintaa, jossa osallistuminen on tärkeämpää kuin suoritukset, koulu tarjoaa vähemmän kilpailullisen kuvan urheilusta sekä edistää samalla suvaitsevaisuutta ja keskinäistä avunantoa.

Vaikka kaikki eivät olekaan tasavertaisia urheilusuorituksissa, urheilu voi olla hyvä tapa edistää sosiaalista osallisuutta, kunhan se on hyvin järjestettyä ja opetettua.

Sosiaalinen determinismi ei vaikuta urheiluun yhtä paljon kuin muihin oppiaineisiin, kuten kielten opiskeluun, historiaan tai jopa matematiikkaan, joissa vanhempien koulutustaso on ratkaiseva tekijä. Tämän epätasa-arvoisen ulottuvuuden vuoksi monet nuoret unohtavat, että koulu on sosiaalisesti osallistava paikka, ja pyrkivät eristäytymään.

Urheilu vetoaa erilaista sosiaalisista taustoista tuleviin ihmisiin, sillä se tarjoaa parempaa tasavertaisuutta etenkin yleisimmissä urheilulajeissa, kuten jalkapallossa, koripallossa, rugbyssa ja yleisurheilussa.

Se luo vähemmän kielteisiä käsityksiä ja ennakkokäsityksiä, joten urheilu voi olla tapa saada koulunsa keskeyttäneet palaamaan koulun penkille.

Urheilu on tapa oppia kokemuksesta, yhteisöelämän säännöistä sekä sääntöjen ja tuomareiden kunnioittamisesta. Se on olennaista sosiaalistumisen kannalta, sillä sosiaalisen etiketin tuntemus ja sääntöjen kunnioitus ovat tärkeässä asemassa sosiaalisessa integraatiossa, mikä on paljon tärkeämpää kuin koulutodistukset.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Tällaisia sääntöjä on esimerkiksi yrityksissä, ja jos niitä ei noudata, ei todennäköisesti saa työtä tai saa potkut.

Jos urheilua ei ohjata kunnolla, se ei tarjoa tätä näkökulmaa, ja pian siinä onkin kyse ainoastaan fyysisestä vahvuudesta. Tällöin kuvaan astuvat väkivalta, rasismi, seksismi ja tietämättömyys vammaisuudesta.

Siksi urheiluohjaajat ja aloitteet antavat urheilulle osallistavan ulottuvuuden.

Tämä johtaa siihen, että urheiluohjaajat

- arvioivat enemmän edistyksen kuin suoritusten perusteella
- järjestävät liikuntatapahtumia, joissa joukkueet koostuvat niin sosiaalisesti kuin fyysisestikin hyvin erilaisista ihmisistä ja joissa yhteistyö on voittamisen kannalta tärkeämpää kuin yksilöiden fyysinen suorituskyky
- luovat tilanteita, joissa yhteistyö on voittamisen kannalta tärkeämpää kuin yksilöiden fyysinen suorituskyky
- tarjoavat paljon erilaista urheilutoimintaa, jossa erilaiset lahjakkuudet voidaan huomata; tällaisessa toiminnassa edellytetään hetkittäistä fyysistä suorituskykyä ja sen lisäksi jotakin taitoa (esim. juoksemista ja maaliin ampumista)
- tunnustavat tuomarin auktoriteetin.

Verkkoaineistot

https://fra.europa.eu/sites/default/files/guide-tackling-racism-in-sport_en.pdf

<http://www.coe.int/t/DG4/ANTI-DISCRIMINATION-CAMPAIGN/>

http://notonlyfairplay.pixel-online.org/BP_iniziatives_report.php?id=63&cou=1&spo=0&aim=3

http://notonlyfairplay.pixel-online.org/BP_iniziatives_report.php?id=70&cou=1&spo=0&aim=3

http://notonlyfairplay.pixel-online.org/BP_iniziatives_report.php?id=7&cou=1&spo=0&aim=3

9. Tulevaisuuden suunnittelu: harjoittelutoiminta

Aihealueen tuntemus

Tässä aihealueessa käsitellään tulevaisuuden suunnittelua. Toiminnallisia esimerkkejä on ”Työkaluja”-osiossa.

Aihealueeseen liittyvät toimet

- Suunnitellaan opetussuunnitelmien välisiä toimia.
- Edistetään oppilaiden fyysistä, sosiaalista, emotionaalista ja älyllistä kehitystä.
- Kehitetään liikkumisen kunnioitusta sekä kehon käyttämistä ilmaisun ja luovuuden välineenä.
- Edistetään myönteistä asennoitumista liikuntaan ja sen rooliin terveellisessä elämäntavassa.

Kaikkien toimijoiden osallistaminen

Opetussuunnitelmissa tulisi

- kehittää arviointiohjelmia, jotka kuvastavat opetussuunnitelmassa korostettuja muutoksia; tähän liittyy kaikkien opettajien sitoutuminen
- tuoda esiin elinikäistä oppimista tukeva opetussuunnitelmien välinen osaaminen; tähän liittyvät oppilaat

- sisältää oppiaineiden välisiä toimia; tähän liittyy päätöksentekijöiden, opettajien ja oppilaiden sitoutuminen.

Menetelmä ja edistettävä hanke

Uusien tutkimusten mukaan oppilaita kannattaa opettaa käsittelemällä suoraan todellisuuteen perustuvia ongelmia ja varmistamalla, että he oppivat pääasiassa kokemuksen ja yhteistyön kautta.

Arviointi

Liikuntakasvatuksen kautta oppilaat voivat kokea fyysisen ponnistelun tuottaman mielihyvän kehittäessään samalla henkilökohtaisia ja sosiaalisia taitoja: reilua peliä, epäonnistumisen sietämistä ja kykyä tehdä yhteistyötä vertaistensa kanssa.

Raportti

Opetussuunnitelmassa tulisi edistää seuraavia taitoja:

- liikunnan tuoman nautinnon ja saavuttamisen tunteen kokeminen
- itsetunnon, itsetietoisuuden, itseluottamuksen, aloitteellisuuden ja johtajuuden kehittäminen liikunnan kautta
- vuorovaikutus ja yhteistyö toisten kanssa riippumatta kulttuurisesta tai sosiaalisesta taustasta tai erityistarpeista
- reilun pelin ja yhteishengen ymmärryksen kehittäminen osallistumisen ja kilpailun kautta.

Hyvien käytäntöjen kerääminen ja levittäminen

Parhaita käytäntöjä kerätään pääasiassa tarkkailemalla systemaattisesti koulu yhteisön muutoksia.

Huomioon otetaan seuraavat seikat:

- tavoitteet
- kohdehenkilöt
- toistumistiheydet.

Levittämistyössä hyödynnetään vuoropuhelua, yhteistyötä oppilaiden ja heidän vanhempiansa kanssa, uutiskirjeitä sekä julkaisuja oppilaitoksen verkkosivustolla.

10. Hyvien käytäntöjen kerääminen ja levittäminen

Miten tiedon levittäminen voidaan parhaiten varmistaa?

Liikunnan etiikkaan kohdistuvaa koulutusta voidaan edistää eri tavoilla ja eri työkaluilla. Mikä voisikaan olla parempi tapa puhua hyvistä käytännöistä kuin konferenssien järjestäminen ammattilaisille? Näin ihmiset pystyvät vaihtamaan tietoa ja puhumaan omista kokemuksistaan suoraan ilman häiriöitä. Tämäntyyppisellä tiedon levityksellä on kuitenkin omat rajoituksensa. Siitä hyötyvät vain ne, jotka pääsevät paikalle. Digitaalisella aikakaudella tuntuu sopivammalta ja helpommalta viestiä verkkosivustojen ja yhteisöpalvelujen kautta. Kaikki pääsevät verkkoon ja voivat vierailla virallisilla sivustoilla, joilla kerrotaan uusista politiikoista, strategioista ja aloitteista.

Sport England -sivusto (<https://www.sportengland.org/>) on hyvä esimerkki Internetin roolista. Siinä tuodaan esille Ison-Britannian uutta viisivuotista *Towards an Active Nation* -strategiaa, jolla pyritään vähentämään fyysistä passiivisuutta (250 miljoonalla punnalla edistetään liikuntaa ja helpotetaan liikunnan harrastamista uuden teknologian avulla: ”Edistetään liikunnan pysymistä asiakkaiden digitaalisten odotusten tasalla – tehdään sulkapallokentän varaamisesta yhtä helppoa kuin hotellihuoneen varaaminen.”)

Projektinumero: 557089 EPP1-2014-IT-SPO-SCP

Myös mainosala ja media ovat merkittävässä asemassa eettisen suhtautumisen edistämässä liikuntaa kohtaan. Ihmiset katsovat uutisia, lukevat lehtiä sekä elävät julisteiden ja mainostaulujen keskellä. Varovaisuus on kuitenkin tarpeen, sillä liian usein mediassa tuodaan esiin urheilun liiallista kilpailua eettisen suhtautumisen sijaan. Myös sosiaalinen media on hyvä tapa edistää urheilua. Nuoret käyttävät Internetiä paljon, etenkin Facebookin ja Twitterin kaltaisia sosiaalisen median palveluja, ja se onkin hyvä tapa levittää tietoa.

Tehokas tiedon levittäminen edellyttää myös hyvää yhteistyötä viranomaisten, organisaatioiden ja ammattilaisten välillä. Jos kaikki puhaltavat yhteen hiileen, viestin vaikuttavuus on paljon suurempi. Hallitusten rooli on erittäin tärkeä, sillä ne ovat auktoriteetteja; niillä on valta säätää lakeja ja kirjoittaa virallisia ohjeistuksia. Näin voidaan edistää ja levittää eettistä suhtautumista liikuntaan ja myös vaihtaa kokemuksia.

Alla on luettelo verkkosivustoista, joilla on ohjeistuksia ja parhaita käytäntöjä ammattilaisille liikuntaan kohdistuvan eettisen suhtautumisen edistämiseksi.

https://www.coe.int/t/dg4/epas/resources/texts/code_en.pdf

Code of Sports Ethics (Urheiluetiikan säännöstö) on Euroopan neuvoston virallinen asiakirja. Säännösten mukaan urheilua on opetettava hyvin jo koulusta lähtien, sillä nykypäivän lapset ovat huomispäivän urheilijoita. Säännösten tavoitteena on *"kannustaa levittämään hyviä käytäntöjä monimuotoisuuden edistämiseksi urheilussa ja kaikenlaisen syrjinnän torjumiseksi."* *Reilu peli* on olennainen termi tässä säännöstössä, ja sillä viitataan yhtä lailla toiminta- kuin ajattelutapaankin. Reilulla pelillä torjutaan huijaamista, taktikointia, dopingin käyttöä, väkivaltaa, seksuaalista häirintää sekä lasten, nuorten ja naisten hyväksikäyttöä, epätasa-arvoisia mahdollisuuksia, liiallista kaupallistamista ja korruptiota.

Urheilun määritelmä on *"sosiaalinen ja kulttuurinen toiminta, joka reilusti harjoitettuna rikastuttaa yhteiskuntaa ja kansakuntien välistä ystävyyttä"*. Tässä oppaassa selitetään hallitusten, urheilujärjestöjen sekä yksilöiden roolit ja vastuut. Euroopan neuvoston asiakirjana Urheiluetiikan säännöstö tavoittaa laajan yleisön ja toimii lähtökohtana eettiselle lähestymistavalle urheilussa. Kunnioitus ja koulutus ovat avainsanoja urheilun etiikassa.

<http://portal.unesco.org/education/en/ev.php->

[URL_ID=2223&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html](http://portal.unesco.org/education/en/ev.php-URL_ID=2223&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html)

YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö Unesco on Yhdistyneiden kansakuntien erityisjärjestö. Tässä ohjeistuksessa edistetään Urheiluetiikan säännöstöä ja korostetaan liikuntaan kohdistuvan eettisen suhtautumisen merkitystä kertomalla eri sidosryhmien rooleista. *"Liikunnassa reilu peli on olennainen ja keskeinen osa onnistunutta edistämistä, kehittämistä ja osallistumista. Reilun pelin kautta niin yksilöt, urheilujärjestöt kuin koko yhteiskuntakin voittavat. Meillä kaikilla on vastuu edistää REILUA PELIÄ – VOITTAJAN VALINTAA."*

https://www.researchgate.net/publication/277310040_Ethics_in_Sport_-_Guidelines_for_Coaches

Tässä ohjeistuksessa käsitellään valmentajien roolia eettisen suhtautumisen opettamisessa liikuntaa kohtaan. Kouluissa valmentajat ovat keskeisessä asemassa oppilaiden näkökulmasta. He ovat aikuisia, joten lapset kunnioittavat heitä. Heillä on myös vastuu opettaa asianmukaista käyttäytymistä. Ohjeistuksessa käsitellään liikunnan opettamia arvoja, joita ovat suorituskyky ja asioiden saavuttaminen, säännöt, yhtäläiset mahdollisuudet, kunnioitus ja terveys. Siinä myös selitetään, miksi on tärkeää nähdä urheilu keinona tulla paremmaksi eikä pelkästään keinona voittaa.

<http://www.pned.pt/media/31479/Ethics-in-Sport-Guidelines-for-Teachers.pdf>

Sama ohjeistus on laadittu myös opettajille. Siinä käsitellään opettajien roolia eettisen suhtautumisen edistämässä liikuntaa kohtaan. Siinä myös annetaan opettajille neuvoja pedagogiikasta ja arvojen opettamisesta.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Projektinnumero: 557089 EPP1-2014-IT-SPO-SCP

<http://www.openeducationeuropa.eu/>

"Open Education Europa -portaalin päätavoite on yhdistää kaikki olemassa olevat eurooppalaisten avoimien oppiresurssien tietolähteet eri kielillä ja tarjota niitä opiskelijoille, opettajille ja tutkijoille."

Loppupäätelmä

Tämän ohjeistuksen luvuissa käsitellään aihetta kokonaisvaltaisesti, ja kaikkien kumppaneiden myötävaikutus on ollut ensimmäinen askel kohti parhaiden käytäntöjen keräämistä. Kansallisten kokemusten pohjalta kumppanit ovat esittäneet yleiskatsauksen kaikista aihealueeseen liittyvistä kysymyksistä. Päätöksentekijöillä on käytössään työkalu, jonka pohjalta he voivat aloittaa vuoropuhelun koulutusmaailman ja sen toimijoiden kanssa sekä käyttää kunkin luvun lopussa esiteltyjä verkkoaineistoja tämän tärkeän asian työstämiseen.

Samalla myös oppilaitoksilla, urheilujärjestöillä ja paikallisilla toimijoilla on hyvä lähtökohta, jonka pohjalta ne voivat tehdä yhteistyötä ja esittää ehdotuksia päätöksentekijöille myös kansainvälisellä tasolla.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.